

GAVER FRA AKSJESELSKAPER

Hva regnes som gaver i forhold til aksjeloven § 8-6, og hvem har kompetanse til å beslutte slike gaver?

Kandidatnr: 399

Veileder: Professor Tore Bråthen

Leveringsfrist: 24. april 2004

Til sammen 17684 ord

23. april 2004

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	TEMAET	1
1.2	AKSJELOVENS FRAVIKELIGHET	3
1.3	LOVHISTORIKK	3
<u>2</u>	<u>HENSYN BAK GAVEREGELEN</u>	<u>5</u>
2.1	INNLEDNING	5
2.2	HENSYNET TIL AKSJONÆRENE	5
2.3	HENSYNET TIL SELSKAPSKAPITALEN OG KREDITORENE	6
2.4	HENSYNET TIL SELSKAPSSTRUKTUREN OG EFFEKTIVITET	7
<u>3</u>	<u>GAVEBEGREPET I AKSJELOVEN § 8-6</u>	<u>9</u>
3.1	INNLEDNING	9
3.2	TRADISJONELLE ELEMENTER I GAVEBEGREPET	10
3.2.1	DET OBJEKTIVE VILKÅR - FORMUESOVERFØRING	10
3.2.2	DET SUBJEKTIVE VILKÅR - GAVEHENSIKT	12
3.3	GRENSEN MOT ALMINNELIGE OMKOSTNINGER	14
3.3.1	INNLEDNING	14
3.3.2	NÅR ER EN DISPOSISJON TIL NYTTE FOR SELSKAPETS VIRKSOMHET?	15
3.3.3	SÆRSKILT OM SPONSING	19
3.3.3.1	Problemet	19
3.3.3.2	Objektiv hensiktsmessighet	21
3.3.3.3	Forholdsmessighet	23
3.3.3.4	Betydningen av hvem disposisjonen retter seg mot	24
3.3.4	NÅR MÅ YTELSENE VÆRE FORHOLDMESSIGE?	26
3.3.5	SÆRSKILT OM GRATIALE O.L.	28
3.3.6	SELSKAPERS SAMFUNNSMESSIGE ANSVAR	29
3.4	GRENSENE MOT UTBYTTE	32

3.5	AVGRENSNING MOT KONSERNBIDRAG	35
3.6	GAVEBESLUTNINGERS BETYDNING FOR FORBUDET MOT SELSKAPSFINANSIERTE AKSJEERVERV	36
<u>4</u>	<u>KOMPETANSEN TIL Å GI GAVER</u>	<u>38</u>
4.1	HOVEDREGEL - SAMTYKKE FRA SAMTLIGE AKSJONÆRER	38
4.2	UTBYTTEBEGRENSNINGEN	39
4.3	GENERALFORSAMLINGENS KOMPETANSE TIL Å GI GAVER	40
4.3.1	INNLEDNING	40
4.3.2	LEILIGHETSGAVER	41
4.3.3	HVA ER ET ALLMENNYTTIG ELLER LIGNENDE FORHOLD?	44
4.3.3.1	Generelt	44
4.3.3.2	Særskilt om bidrag til politiske partier	46
4.3.4	GAVEN MÅ FREMSTÅ SOM "RIMELIG"	47
4.3.4.1	Innledning	47
4.3.4.2	Betydningen av hvilket formål disposisjonen retter seg mot	48
4.3.4.3	Betydningen av selskapets økonomiske stilling	49
4.3.4.4	Omstendighetene forøvrig	51
4.3.5	OPPSUMMERING	52
4.4	STYRETS KOMPETANSE TIL Å GI GAVER	52
<u>5</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>56</u>
<u>6</u>	<u>FORKORTELSER</u>	<u>59</u>
<u>7</u>	<u>LOVREGISTER</u>	<u>60</u>

1 Innledning

1.1 Temaet

Aksjeselskaper etableres normalt for å skaffe aksjonærene økonomisk vinning.¹ Generalforsamlingen og styret i et aksjeselskap har ansvaret for å fremme selskapets interesser på best mulig måte for å nå dette målet.² Problemstillingen som skal drøftes i denne oppgaven, er i hvilken grad generalforsamlingen og styret kan beslutte ensidige disposisjoner som tilgodeser tredjemenn, og som ikke nødvendigvis er i samsvar med selskapets interesser. Aksjeloven åpner for at slike disposisjoner på visse vilkår kan besluttes.

Ordlyden i asl. § 8-6 lyder:

"§ 8-6 Gaver

(1) Generalforsamlingen kan beslutte å gi leilighetsgaver, og dessuten gaver til allmennyttig eller lignende formål som må anses rimelige ut fra gavens formål, selskapets stilling og omstendighetene for øvrig.

(2) Styret kan til samme formål gi gaver som i forhold til selskapets stilling er av liten betydning.

(3) Andre gaver kan bare gis med tilslutning fra samtlige aksjeeiere og bare dersom gaven ligger innenfor rammen av de midler som kan benyttes til utdeling av utbytte."

Ordlyden i aksjeloven er identisk med ordlyden i allmennaksjeloven. Det er alminnelig antatt at bestemmelsen i asal. § 8-6 svarer fullt ut til den tilsvarende bestemmelsen i asl. § 8-6.³ I den videre drøftelsen refererer jeg derfor bare til aksjelovens bestemmelser, men jeg legger til grunn at drøftelsene vil gjelde tilsvarende for allmennaksjeselskaper.

---

¹ Se f.eks. Augdahl s. 103.

² Aarbakke m.fl. s. 397.

³ NOU 1996:3 s. 220, samt Aarbakke m.fl. s. 496 og Andenæs s. 345.

Det er et grunnleggende prinsipp i aksjeretten at beslutninger treffes ved flertallsvedtak.⁴ En minoritet må derfor som hovedregel finne seg i å bli nedstemt av flertallet. I forhold til beslutninger som treffes med nødvendig flertall, har minoriteten vanligvis ikke noe annet vern enn det som følger av det generelle forbudet mot myndighetsmisbruk. Det vil derfor være viktig for aksjonærene om en gave faller under ordlyden i asl. § 8-6 (1) eller (2). Faller gaven utenfor bestemmelsens (1) og (2), er mindretallsaksjonærene sikret ved at det kreves enstemmighet for å gi gaven. Lovens formelle hovedregel synes derfor å stå i asl. § 8-6 (3), og utgangspunktet er dermed at selskapets ordinære organer mangler kompetanse til å gi gaver.⁵

Gavebestemmelsen er et unntak fra hovedprinsippet om at generalforsamlingen og styret primært må legge selskapets vinningsformål til grunn ved forvaltningen av selskapet. De største problemene oppstår likevel ikke der det synes klart at det foreligger en gave fra selskapets side. Normalt vil det derimot være de disposisjoner som tilgodeser *både* selskapsinteressen og ulike samfunnsinteresser, som skaper mest usikkerhet med tanke på hvilke regler som må følges. Slike disposisjoner kan typisk være gaver som fungerer som reklame, sponing eller generelt er goodwill skapende for bedriften.

Et praktisk eksempel på det sistnevnte, er de såkalte donasjonene fra Eiendomsspar AS til Oslo kommune. Eiendomsspar AS har donert flere statuer og fontener til Oslo kommune, bl.a. med det uttalte formål å forskjønne Oslo by.⁶ Samtidig kan en ikke se bort i fra at donasjonene er med på å stille Eiendomsspar AS i et godt lys både overfor Oslo kommune og allmennheten generelt.⁷ Ut fra dette kan det stilles spørsmål om slike donasjoner kan sies å være gaver i den forstand asl. § 8-6 bruker begrepet.

---

⁴ Se f.eks. NOU 1996:3 s. 74.

⁵ Aarbakke m.fl. s. 499.

⁶ Se www.epi.no/eiendomsspar/.

⁷ Økonomidirektør Lars Flatla i Eiendomsspar AS i telefonsamtale 20.03.2004.

Drøftelsen videre vil først søke å belyse hva som kan legges i gavebegrepet i asl. § 8-6. Dernest vil jeg se på hvem som har kompetanse til å beslutte slike gaver. Jeg vil avgrense drøftelsen mot de konkursrettslige, strafferettslige og erstatningsrettslige problem som også kan oppstå i forbindelse med gavedisposisjoner. På grunn av oppgavens omfang, må jeg også avgrense mot mulige konsekvenser for selskapet og tredjemenn av brudd på gavebestemmelsen.

1.2 Aksjelovens fravikelighet

Adgangen til å fravike aksjelovens bestemmelser fremgår noen ganger av loven selv, mens andre ganger må spørsmålet om aksjelovens fravikelighet avgjøres ved en konkret tolkning av den enkelte bestemmelse.⁸

Gaveregelen i asl. § 8-6 sier ikke eksplisitt om den kan fravikes. Aksjelovens system viser imidlertid at bestemmelser som har til formål å verne visse interessegrupper, bestemmelser som tillegger den enkelte aksjonær en rettighet (individualrettigheter), eller bestemmelser som styrker/sikrer mindretallet av selskapsaksjonærene (minoritetsrettigheter), normalt vil være ufravikelige. Kravet om at gaver som hovedregel må besluttet med enstemmighet, samt utbyttebegrensningen i asl. § 8-6 (3), må derfor være ufravikelig på lik linje med asl. § 5-20 og asl. § 8-1. På den andre siden må selskapet kunne vedtektsfeste at gavebeslutninger etter asl. § 8-6 (1) krever kvalifisert flertall i samsvar med den alminnelige regel i asl. § 5-17 (3), jf asl. § 5-18.⁹

1.3 Lovhistorikk

Aksjeloven 1997 er den fjerde i rekken av norske aksjelover.¹⁰ Sammen med allmennaksjeloven avløste aksjelovene av 1997 den tidligere aksjeloven av 4 juni 1976 nr. 59 aksjeselskaper, som igjen avløste aksjeloven 6 juli 1957 nr. 4. Denne avløste i sin tid den første lov om aksjeselskaper fra 19 juli 1910 nr. 1.

---

⁸ Aarbakke m.fl. s. 25.

⁹ Aarbakke m.fl. s. 317.

¹⁰ Se nærmere Bråthen i Lov og Rett nr. 9/1997 s. 515.

Aksjeloven 1910 hadde ingen eksplisitt gavebestemmelse. Det var likevel antatt at både styret og generalforsamlingen hadde en viss kompetanse til å gi gaver, men for gaver av større betydning måtte alle aksjonærene samtykke.¹¹ Bl.a. Rt 1922 s. 272 (Freia) bygger på dette. I aksjeloven 1957 ble selskapets adgang til å gi gaver slått fast i asl. 1957 § 106 tredje ledd. Gaveregelen ble knyttet sammen med selskapets adgang til å utdele utbytte, og reglene for utdelingen av utbytte ble gjort likegjeldende for gaver. Forarbeidene til 1957-loven påpeker likevel at den nye gavebestemmelsen ikke endret det som allerede var antatt å være gjeldende rett.¹² I aksjeloven av 1976 ble sammenknyttingen av utbytte og gaver fjernet, og gaveadgangen ble slått fast i en egen gavebestemmelse i asl. 1976 § 12-9. Forarbeidene påpekte at selv om det ikke lenger var en direkte tilknytning mellom gavereglene og reglene om utbytte, innebar asl. 1976 § 12-9 ikke egentlig noe nytt i forhold til gjeldende rett.¹³ Tilsvarende ble det i forarbeidene til dagens aksjelov forutsatt at endringene i gavebestemmelsens ordlyd ikke skulle endre på det innholdsmessige i bestemmelsen i forhold til de tidligere gavebestemmelsene.¹⁴ Dette vil si at rettskilder som knytter seg til de tidligere aksjelovene er relevante, og må vektes ut fra alminnelige rettskildeprinsipper.

Aksjeloven fra 1976 ble til gjennom et nordisk samarbeid.¹⁵ Gavebestemmelsen ble utformet likt i de nordiske land.¹⁶ Asl. § 8-6 tilsvarende i struktur og innhold den svenske aktiebolagslagen § 12-6 og den danske aktieselskabsloven § 114.¹⁷ Selv om den opprinnelige utformingen fant sted flere år tilbake, vil både praksis og juridisk teori fra disse landene være av interesse.¹⁸

---

¹¹ Jf Platou s. 216, sammenlign Ot.prp. nr. 4 (1957) s. 117.

¹² Jf Ot.prp. nr. 4 (1957) s. 117.

¹³ Innstillingen 1970 s. 174 og Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 191.

¹⁴ NOU 1992:29 s 178 og NOU 1996:3 s. 149.

¹⁵ Om det nordiske lovsamarbeidet, se Skåre TfR nr. 4/1998 s. 606 og Krüger Andersen s. 41.

¹⁶ Innstillingen 1970 s. 174.

¹⁷ Lindskog s. 120 og Werlauff, UfR B 1982 s. 203.

¹⁸ I Sverige er en ny aksjelov under utarbeidelse. Det er ikke foreslått innholdsmessige endringer av gavebestemmelsen, jf SOU 2001:1 s. 360.

2 Hensyn bak gaveregelen

2.1 Innledning

Et aksjeselskap er et selvstendig rettssubjekt. Dette innebærer bl.a. at et aksjeselskap kan ha rettigheter og forpliktelser på lik linje med andre juridiske personer, og på samme måte som en fysisk person. Det klare utgangspunktet er derfor at et selskap kan styre over de midlene de har til rådighet på den måten de ønsker.¹⁹ Gaveregelen innebærer således en begrensning i selskapets rådighet fordi lovgiver synes å mene at hensynene som gjør seg gjeldende bak gavebestemmelsen, er tungtveiende nok til å forsvare inngrep i selskapets handlefrihet. Jeg vil i det følgende ta for meg de ulike hensynene og interessene som søkes ivaretatt gjennom gavebestemmelsen, da disse senere vil få betydning for hvordan gaveregelen må forstås.

2.2 Hensynet til aksjonærene

Som nevnt innledningsvis er selve formålet med et aksjeselskap å skaffe aksjonærene økonomisk vinning. Augdahl forutsatte at det er utsiktene til å høste økonomisk vinning som gjør at aksjer blir tegnet og innskudd innbetalt, og at det er for å oppnå økonomisk vinning at senere aksjonærer kjøper aksjer.²⁰ Det følger av dette at *"det nevnte øiemed som danner basis for det hele, også må medføre en begrensning av disse andre personers rådighet over de felles midle"*.²¹

Enstemmighetskravet i asl. § 8-6 (3) er et utslag av formålet med et aksjeselskap. Hensynet til den enkelte aksjonærs økonomiske interesse i selskapet tilsier at selskapet i utgangspunktet ikke bør kunne foreta disposisjoner som vil stride mot aksjonærens formål med eierskapet. Som nevnt må enstemmighetskravet i asl. § 8-6 (3) ses i sammenheng med asl. § 5-20. Asl. § 5-20 tar også hensyn til det økonomiske formålet med et aksjeselskap ved at det kreves enstemmighet ved beslutninger som f.eks.

---

¹⁹ Et selskap kan naturlig nok ikke handle selv, se representasjonsreglene i asl. §§ 6-30 til 6-32, samt Aarbakke m.fl. s. 30 og Norheim, NTS nr. 3/2003 s. 382.

²⁰ Augdahl s. 100.

²¹ Augdahl s. 100.

reduserer aksjonærenes rett til utbytte, eller ved forslag der selskapets formue skal reduseres ved bestemmelse som nevnt i asl. § 2-2 (2).

Uavhengig av enstemmighetskravet i asl. § 8-6 (3) ville den samme rettsregelen sannsynligvis ha fulgt av de alminnelige aksjerettslige grunnsetninger om begrensninger i flertallskompetansen.²² En av de viktigste begrensningene i flertallets makt ligger i prinsippet om at alle aksjer i utgangspunktet gir samme rett, jf asl. § 4-1 og § 5-21.²³ Forarbeidene til aksjeloven påpeker at det derfor må foretas en avveining mellom flertallsprinsippet, som drøftes i punkt 2.4 nedenfor, og dette såkalte likehetsprinsippet.²⁴ Likhetsprinsippet innebærer at generalforsamlingen ikke kan treffe beslutninger som er egnet til å gi visse aksjonærer (majoriteten) eller andre en urimelig fordel på andre aksjonærers (minoritetens) eller selskapets bekostning.²⁵ Beslutninger av en slik art må eventuelt fattes av en enstemmig generalforsamling for at beslutningen ikke skal kunne sies å være misbruk av generalforsamlingens myndighet, jf asl. § 5-21. En gave gir i utgangspunktet en tredje person en fordel i forhold til aksjonærene, og det tilsier at en gave som hovedregel må besluttet av samtlige aksjonærer. Det er følgelig en konsekvens av lovens system, at når en gavebeslutning er fattet i samsvar med vilkårene i asl. § 8-6 (1) eller (2), vil beslutningen forutsetningsvis ikke være i strid med likhetsprinsippet.

2.3 Hensynet til selskapskapitalen og kreditorene

Gaveregelen åpner som nevnt for at det kan legges vekt på andre interesser enn selve selskapsinteressen. En av interessegruppene som kan bli rammet av gavebestemmelsen, er selskapskreditorene. Asl. § 8-6 synes å ta hensyn til dette når bestemmelsen bl.a. oppstiller et vilkår om at gaven må ligge innenfor de begrensninger som følger av utbytteregele, samt at det i alle tilfelle må tas hensyn til selskapets stilling. De

---

²² Tilsvarende vedrørende asl. § 5-20, Aarbakke m.fl. s. 326.

²³ F.eks. krever en beslutning tilslutning fra samtlige aksjonærer om den innebærer at rettsforholdet mellom tidligere likestilte aksjer blir endret, se asl. § 5-20.

²⁴ Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 106.

²⁵ Andenæs s. 346.

materielle vilkårene herunder vil bli nærmere drøftet i punkt 4.2 og 4.3.4.3.

Innledningsvis skal disse hensynene bare kort omtales.

Kravet om at gavens verdi må ligge innenfor en viss økonomisk ramme, er en del av lovens system om å ville sikre selskapskapitalen og således kreditorinteressene.²⁶ Selskapskapitalen er normalt grunnlaget for den virksomhet som selskapet skal drive. I første omgang er det derfor aksjonærene som har interesse av at selskapskapitalen er tilstrekkelig.²⁷ Selskapskapitalen er imidlertid også dekningsgrunnlaget for de forpliktelser som selskapet pådrar seg under virksomheten. Dette er en konsekvens av at aksjonærene bare har et begrenset ansvar for selskapets gjeld.²⁸ For selskapskreditorene er det derfor viktig at selskapet til enhver tid har et tilstrekkelig kapitalgrunnlag, og blir drevet slik at det ikke oppstår tvil om utsikten til å få dekning.²⁹ Lovgiver har ikke oppstilt noen generelle regler om hva selskapskapitalen må være til enhver tid, men har likevel søkt å sikre den kapital selskapet er ustyrt med, bl.a. ved å sette begrensninger i selskapets adgang til å foreta utdelinger og herunder selskapets adgang til å gi gaver.

2.4 Hensynet til selskapsstrukturen og effektivitet

Asl. § 8-6 (1) og (2) oppstiller visse vilkår for at generalforsamlingen og styret skal ha kompetanse til å gi gaver. Hva som skal til for at disse vilkårene skal anses oppfylt, kommer jeg tilbake til i punkt 4.3 og 4.4. I det følgende vil jeg derimot si litt om hvilke hensyn som ligger bak generalforsamlingen og styrets kompetanse.

Generalforsamlingens kompetanse må ses i sammenheng med at generalforsamlingen er et aksjeselskaps øverste organ, jf asl. § 5-1 (1).³⁰ I dette ligger at generalforsamlingen som utgangspunkt kan treffe vedtak i alle selskapsaker, med mindre loven forbeholder avgjørelsesmyndighet for andre organer.³¹ Asl. § 8-6 (1) er dermed et utslag av at når

---

²⁶ Se bl.a. Andenæs s. 346 og Giertsen s. 162.

²⁷ NOU 1996:3 s. 38.

²⁸ Jf asl. § 1-1 og f.eks. Aarbakke m.fl. s. 24.

²⁹ NOU 1996:3 s. 38.

³⁰ Jf NOU 1996:3 s. 58.

³¹ Aarbakke m.fl. s. 256.

det først er åpnet for at et selskap kan gi gaver som mer eller mindre er i strid med selskapet vinningsformål, så må generalforsamlingen som øverste organ i selskapet ha kompetanse til å fatte beslutningen.

Asl. § 8-6 (1) må også ses i sammenheng med flertallsprinsippet i aksjeloven. Aksjelovens system er som nevnt slik at hver aksje gir én stemme og at deltagelse i styringen av selskapet normalt skjer gjennom stemmegivning på generalforsamlingen. Hensynet til en effektiv styring av selskapet tilsier imidlertid at det som hovedregel ikke kan kreves enstemmighet blant eierne. Med unntak av de situasjoner som er nevnt i punkt 2.2 foran, vil generalforsamlingen derfor kunne fatte beslutninger med alminnelig flertall i de aller fleste situasjoner, jf asl. § 8-6 (1) jf asl. 5-17 første ledd.³²

Når det gjelder styrets kompetanse til å gi gaver ifølge asl. § 8-6 (2), er bakgrunnsbildet tilsvarende som for generalforsamlingens kompetanse. Lovens ordning er at den daglige forvaltningen av selskapet hører under styret, jf asl. § 6-12. Det er antatt at styrets myndighet ikke bare omfatter den rent forretningsmessige siden av selskapets virksomhet, men også forvaltningen av selskapets saker i sin alminnelighet dersom ikke særlige begrensninger følger av andre bestemmelser i aksjeloven.³³

Uavhengig av asl. § 8-6 (2) må man derfor kunne anta at styret ville hatt en viss kompetanse til å gi gaver som et ledd i forvaltningen av selskapet.

Et ytterligere hensyn er at den type gave som styret har kompetanse til å gi, normalt ikke har så stor betydning verken for den enkelte aksjonær eller for selskapet, se punkt 4.4. nedenfor. Det fremstår derfor som lite hensiktsmessig å måtte kalle inn generalforsamlingen bare for å treffe en beslutning om å yte et mindre bidrag, f.eks. til en veldedig innsamling.³⁴

---

³² Det kan tenkes tilfeller der gavebeslutningen krever et større flertall, f.eks. i de tilfellene der det er oppstilt krav om kvalifisert flertall eller der det finnes vedtektsbestemte strengere krav, jf asl. § 5-17.

³³ Aarbakke m.fl. s. 397

³⁴ Tilsvarende i Ot.prp. nr. 4 (1957) s. 117, der det blir lagt vekt på at praktiske hensyn taler for styrets kompetanse.

3 Gavebegrepet i aksjeloven § 8-6

3.1 Innledning

En forutsetning for at gaveregelen i asl. § 8-6 skal komme til anvendelse, er at disposisjonen kan karakteriseres som en gave. Jeg vil i dette punktet undersøke hva som ligger i gavebegrepet på aksjerettens område.

Gavebegrepet brukes i aksjeloven i både asl. § 8-6 og asl. § 9-6. Selve gavebegrepet er imidlertid ikke definert i noen av bestemmelsene eller i aksjeloven for øvrig.

Gavebegrepet i aksjeloven må derfor søkes funnet gjennom andre rettskilder enn selve lovteksten.

I forarbeidene til aksjeloven 1976 er det uttalt om gavebegrepet:

*"Gavebegrepet kan være noe uskarpt – det kan blant annet være noe tvilsomt i hvilken utstrekning ytelser til sosiale tiltak for selskapets ansatte og til forskningsinstitusjoner, hvis forskning kommer selskapet til gode, skal karakteriseres som gaver eller forretningsmessige betingede disposisjoner, som indirekte fremmer selskapets øyemed."*³⁵

Aarbakke m.fl. avgrenser gavebegrepet negativt ved å fastslå at det omfatter økonomiske ytelser som kommer fra selskapet, og som ikke kan klassifiseres som utbytte og heller ikke har karakter av omkostning i selskapets virksomhet.³⁶ På denne bakgrunn må grensedragningen mellom de forskjellige disposisjonene skje konkret i den enkelte sak. En uttømmende kasuistikk vil verken være hensiktsmessig eller praktisk mulig, men jeg vil i punkt 3.3 og 3.4 nedenfor skissere noen momenter som rettspraksis og juridisk teori har lagt vekt på i grensedragningen mellom henholdsvis gaver og omkostninger, og gaver og utbytte.

---

³⁵ Innstillingen 1970 s. 174.

³⁶ Aarbakke m.fl. s. 467.

Når gavebegrepet i aksjeloven skal fastlegges, må det også tas i betraktning hva som legges i gavebegrepet på andre rettsområder. Hensynet til språklig konsekvens skulle tilsi at innholdet i gavebegrepet burde være likt på hele det privatrettslige området.

Generelt har dette hensynet likevel blitt tillagt liten rettskildemessig vekt.³⁷

Rettskildelæren åpner imidlertid for at hensynet til språklig konsekvens kan ha større betydning når det gjelder et sentralt og gjennomtolket uttrykk som brukes på flere rettsområder.³⁸ Gavebegrepet brukes, som drøftelsen vil vise, på flere rettsområder, og dette taler dermed for at en tolkning av gavebegrepet på et annet privatrettslig område, må tillegges vekt også på selskapsrettens område.

På den andre siden er gavebegrepet relasjonsbestemt.³⁹ Det vil si at begrepet blir anvendt i til dels svært ulike sammenhenger, der både formålet og hensynene bak reglene er forskjellige, slik at gavebegrepet også får forskjellig innhold. Det er likevel antatt at gavebegrepet har en noenlunde fast kjerne som går igjen i de ulike relasjonene. Hvordan gavebegrepet bedømmes på andre rettsområder, kan derfor ha en viss betydning der aksjelovens gavebegrep er uklart.⁴⁰ På denne bakgrunn vil jeg først kort si litt om de to tradisjonelt sett viktigste elementene i gavebegrepet. Dette kan fungere som utgangspunkt for hva som i alminnelighet synes å måtte legges i gavebegrepet, også på selskapsrettens område. Dernest tar jeg for meg de konkrete grensedragningene av gavebegrepet i et selskapsrettslig perspektiv.

3.2 Tradisjonelle elementer i gavebegrepet

3.2.1 Det objektive vilkår - formuesoverføring

Ut fra en alminnelig språklig forståelse av ordet "gave", synes det naturlig å ta utgangspunkt i at ytelsen det er snakk om, er helt eller delvis vederlagsfri.⁴¹ Dette utgangspunktet må ses i sammenheng med at det tradisjonelt, på de fleste privatrettslige

---

³⁷ Eckhoff s. 336.

³⁸ Eckhoff s. 337.

³⁹ Se f.eks. Strøm Bull s. 131, Andenæs, Konkurs s. 185-186, Huser s. 135 og Hov s. 26.

⁴⁰ Tilsvarende Giertsen, Selskapsrettslig tilbakeføring s. 317.

⁴¹ Se f.eks. Ot.prp. nr. 61 (1980-1981) s. 8, samt Andenæs s. 345 og Aarbakke m.fl. s. 496.

områder, er lagt til grunn at gavebegrepet forutsetter en frivillig formuesforskyvning.⁴² Det vil si at en typisk gavedisposisjon innebærer at giveren av en gave får sin formue redusert, mens mottakeren av en gave får økt sin formue. Dette har også blitt kalt den doble betingelse om tap og berikelse, der giveren blir fattigere og mottakeren rikere.⁴³

I mange tilfeller er det uklart om det faktisk foreligger en formuesforskyvning. Dette kan f.eks. være tilfelle der det er snakk om gavesalg. Med gavesalg menes et salg til så lav pris at transaksjonen delvis får preg av en gave.⁴⁴ Fra disposisjoner som fremstår som rene formuesoverføringer, vil det følgelig være en glidende overgang til de disposisjoner som fremstår som en del av et gjensidig bebyrdende kontraktsforhold. Det er i denne forbindelse, f.eks. på konkursrettens område, slått fast at for å kunne rubrisere ytelsen må det foretas en konkret vurdering av disposisjonen og hvorfor det eventuelt er ubalanse mellom ytelsene.⁴⁵ I de tilfeller der det kan være vanskelig å foreta en konkret verdsettelse av de respektive ytelser, bør det illegges en viss sikkerhetsmargin for de tilfeller der begge parter yter.⁴⁶

Til sammenligning har Høyesterett i Rt 2001 s. 282 forsøkt å dra en grense mellom hva som må anses å være en gave kontra en "realisasjon" etter sktl. § 10-31 jf § 9-2.⁴⁷

Høyesterett uttalte at når en overdragelse skjer mot et symbolsk vederlag, det vil si et vederlag som normalt utgjør mindre enn 5 % av omsetningsverdien, er disposisjonen en gave og ikke engang et gavesalg.

Det synes derfor klart at det må være et minstevilkår, også i selskapsrettslig sammenheng, at det må ha skjedd en frivillig formuesoverføring.

---

⁴² Se f.eks. Strøm Bull s. 131, Andenæs, Konkurs s. 185-186, Huser s. 135 og Hov s. 26.

⁴³ Huser s. 136 og Lego Andersen s. 141 flg.

⁴⁴ I konkursretten er det f.eks. akseptert at dekl. § 5-2 angående omstøtelse av gaver, også får anvendelse ved gavesalg.

⁴⁵ Andenæs, Konkurs s. 224.

⁴⁶ Huser s. 148.

⁴⁷ Zimmer, Skatterett nr. 3/2002 s. 291. Se også Zimmer s. 275-276 og Gjems-Onstad s. 1303.

3.2.2 Det subjektive vilkår - gavehensikt

For at det skal anses gitt en gave, legges det i alminnelighet til grunn at det må foreligge en viss vilje til å gi mottakeren en fordel. Gaven må således være gitt i den hensikt å berike mottakeren.⁴⁸ Dette synes også å være i samsvar med en dagligdags forståelse av gavebegrepet. Motsatt er det antatt at disposisjoner foretatt på bakgrunn av rene forretningsmessige hensyn, faller utenfor gavebegrepet.⁴⁹ Der det er delt motiv bak disposisjonen, antas det at den dominerende beveggrunn til giveren må legges til grunn.⁵⁰ I noen tilfeller er det likevel antatt at også vilkåret om gavehensikt må vurderes objektivt av rettsanvenderen, slik at det er hvordan disposisjonen fremtrer utad etter en objektiv vurdering, som vil være avgjørende.⁵¹ Dette vil typisk være tilfelle når det er spørsmål om å beskytte kreditorene i konkursrettlig sammenheng.⁵² En følge av dette er at gavebegrepet i konkurs må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. F.eks. vil en givers mer diffuse eller langsiktige egeninteresse av disposisjonen ikke gjøre disposisjonen til en gave, om det er den økonomiske egeninteressen til debitor som er motiverende.⁵³

Spørsmålet er om det i forhold til asl. § 8-6 kreves subjektiv gavehensikt. Andenæs hevder at det i forhold til gavebegrepet i asl. § 9-6 ikke er nødvendig at disposisjonen har gavehensikt.⁵⁴ Asl. § 9-6 er et unntak fra reglene om at et selskap har en svært begrenset adgang til å erverve egne aksjer, jf asl. § 9-2 til § 9-5.⁵⁵ Asl. § 9-6 gjør unntak fra reglene ved at det for visse ervervs måter er adgang for selskapet til å erverve egne aksjer uavhengig av de nevnte begrensninger. At et selskap har en svært begrenset adgang til å erverve egne aksjer, er bl.a. begrunnet i likebehandlingsprinsippet og hensynet til kreditorene.⁵⁶ Når loven åpner for erverv av egne aksjer gjennom gaver, er

---

⁴⁸ Strøm Bull s. 133, Huser s. 138-139, Lego Andersen s. 315.

⁴⁹ Aarum s. 381, Andenæs s. 345, jf drøftelsen i 3.3.

⁵⁰ Huser s. 140.

⁵¹ Se f.eks. Hov s. 26, som antar at kravet om gavehensikt hos giveren ikke gjelder ubetinget, men at det kan være tilstrekkelig at disposisjonen utad fremtrer som en gave.

⁵² Huser s. 141.

⁵³ Huser s. 141 og Andenæs, Konkurs s. 227.

⁵⁴ Andenæs s. 371, tilsvarende Werlauff s. 446.

⁵⁵ Aarbakke m.fl. s. 528 og Bråthen i NTS nr.2/2003 s. 147 flg.

⁵⁶ Andenæs s. 359.

det fordi at en gavedisposisjon normalt ikke går utover selskapets egenkapital, og den er således ikke er i strid med hensynene bak de ovennevnte regler. Gavebegrepet i asl. § 8-6 søker også, som vist i punkt 2 foran, å sikre aksjonærene likebehandling, samt å ivareta kreditorinteressene. Dette kan tale for at gavebegrepet og kravet om gavehensikt i asl. § 9-6 og asl. § 8-6, bør tolkes likt. En konsekvens av en slik konklusjon vil da være, at visse vederlagsfrie disposisjoner fra et aksjeselskap kan falle under gavebegrepet selv om aksjeselskapet ikke har gavehensikt.

Aarum hevder tilsvarende vedrørende kravet om gavehensikt, at avhenders subjektive oppfatning av motivet ikke kan være ubetinget avgjørende.⁵⁷ Det avgjørende må være hvordan disposisjonen etter en objektiv vurdering fremstår. Aarum synes her å legge til grunn en oppfatning tilsvarende den som eksisterer i konkursretten, se ovenfor.⁵⁸

Kravet om gavehensikt i forhold til asl. § 8-6 må uansett ses i sammenheng med det som synes å være lovgivers formål med gavebestemmelsen. Lovgiver har med gavebestemmelsen åpnet for at et selskap i en viss grad kan prioritere andre interesser fremfor selskapsinteressen. Samtidig fungerer gavebestemmelsen som en innskrenking i selskapets og styrets alminnelige disposisjonsfrihet. Lovgivers intensjon synes å være å regulere de særegne situasjoner og interesser som må avveies ved ensidige disposisjoner fra et aksjeselskap. Skulle det ikke kreves en subjektiv gavehensikt i asl. § 8-6, vil gavebestemmelsen i langt større grad kunne ramme forretningsmessige transaksjoner som det synes at lovgiver har villet avgrense mot, jf punkt 3.1 foran.

I forlengelsen av dette synes også praktiske hensyn å tale for et visst krav om subjektiv gavehensikt, bl.a. for å avgrense gavebegrepet mot forretningsmessige disposisjoner som selskapet i utgangspunktet trodde var forretningsmessig lønnsomme, men som senere viste seg å være tapsbringende.⁵⁹ Kunne slike transaksjoner rammes av gavebegrepet, ville det skape unødig usikkerhet rundt forretningsmessige transaksjoner, spesielt for tredjemenn.

---

⁵⁷ Aarum s. 380.

⁵⁸ Tilsvarende i Lego Andersen s. 315 og 323.

⁵⁹ Tilsvarende i Nerep s. 72.

Selv om det ikke kan oppstilles et absolutt krav til subjektiv gavehensikt i selskapsretten, må selskapets oppfatning av disposisjonen likevel veie tungt for å skille gavedisposisjoner fra forretningsmessige disposisjoner. For at en disposisjon skal kunne karakteriseres som en gave, kan det i stedet for et krav om subjektiv gavehensikt oppstilles et krav om at disposisjonen ikke primært må være forretningsmessig motivert.⁶⁰ Dette kommer jeg tilbake til i punkt 3.3.2 nedenfor.

3.3 Grensen mot alminnelige omkostninger

3.3.1 Innledning

Når ytelsene fra selskapet og mottakeren nærmer seg i verdi slik at de blir helt eller tilnærmet like store, vil det på et visst punkt ikke lenger være naturlig å kalle ytelsen fra selskapet for en gave. Disposisjonen vil da være en del av et gjensidig bebyrdende kontraktsforhold, og ytelsen fra selskapet vil fremstå som en alminnelig forretningsmessig omkostning.

Særlig der selskapets nytteverdi av disposisjonen er indirekte, eller der selskapets nytte av disposisjonen først vises over tid, er grensen mellom gaver og omkostninger vanskelig å trekke. Forarbeidene uttaler i denne forbindelse, at en grensedragning mellom disposisjoner som må karakteriseres som gaver og de disposisjoner som mer indirekte fremmer selskapets interesse, ikke alltid har like stor betydning, siden gavens nytte for selskapet uansett vil være viktig i vurderingen av om gaven bør anses lovlig.⁶¹ Ettersom grensedragningen er med på å avgjøre styrets og generalforsamlingens kompetanse til å fatte beslutninger, har skillet derimot betydning.⁶²

Uavhengig av skillet betydning, må de ovennevnte forarbeider forstås som om at skillet må trekkes et sted mellom gaver og de disposisjoner som indirekte fremmer selskapets

---

⁶⁰ Tilsvarende Schans Christensen s. 520 og Aarum s. 381.

⁶¹ Innstillingen 1970 s. 174

⁶² Se tilsvarende Aarum s. 377-378 og Werlauff, Generalforsamling og beslutning, s. 109.

interesse. Aarbakke m.fl. konkluderer også med at en omkostning kan foreligge både når ytelsen kan ha direkte og ha indirekte betydning for selskapets virksomhet.⁶³

Skåre/Knudsen hevder at man *"ikke vil regne overføringer som gave dersom selskapet har nytte av overføringen på lengre sikt"*.⁶⁴ På bakgrunn av denne påstanden uttaler de videre at

"vanlige kontingenter til næringsorganisasjoner holdes utenfor gavebegrepet. Det samme gjelder ytelser som antas å ha en reklameverdi for eksempel ytelser til idretts- og kulturformål med utgangspunkt i sponsoravtaler. Også ved ytelser som tar sikte på å forbedre de ansattes trivsel og helse for eksempel støtte til bedriftsidrett, bedriftshytter o.l. vil det som regel være lite naturlig å tale om gaver".⁶⁵

Samlet sett er det med andre ord den antatte nytteverdien disposisjonen har for selskapets formål, direkte eller indirekte, som etter omstendighetene kan være tilstrekkelig til å gi disposisjonen karakter av en omkostning for selskapet istedenfor en gave.⁶⁶

3.3.2 Når er en disposisjon til nytte for selskapets virksomhet?

For å belyse hva som regnes som omkostninger har juridisk teori tradisjonelt sett tatt utgangspunkt i rettspraksis, særlig Rt 1927 s. 588, Rt 1929 s. 27 og Rt 1929 s. 857.⁶⁷

Disse dommene tar ikke eksplisitt standpunkt til hva som kan sies å være en gave.

Sammen med de andre dommene nedenfor viser de derimot hvilke disposisjoner som kan sies å være til slik nytte for selskapet at de må anses å være forretningsmessig motiverte.

I Rt 1927 s. 588 ble styret og representantskapet i Vestlandske Forsikringsaktieselskap ansett å ha kompetanse til å stille garanti som sikkerhet for en banks innskytere.

---

⁶³ Aarbakke m.fl. s. 496.

⁶⁴ Skåre/Knudsen s. 317.

⁶⁵ Skåre/Knudsen s. 317.

⁶⁶ Se også Aarum s. 382, tilsvarende i Ot.prp. nr. 61 (1980-1981) s. 8.

⁶⁷ Aarum s. 382 flg., Marthinusen/Aarbakke s. 467 og Aarbakke m.fl. s. 496.

Formålet med disposisjonen var å hindre at banken gikk konkurs, noe som ville være ødeleggende for forretningslivet i byen. Høyesterett uttalte at det ikke var tvil om at disposisjonen i utgangspunktet ikke direkte gikk under selskapets vedtektsfestede formål, men at styret likevel måtte ha kompetanse til å treffe disposisjoner som indirekte er nødvendige og hensiktsmessige for å fremme selskapets formål. Høyesterett mente videre at det ikke var tvil om at *"en avvisende holdning fra Vestlandskes side overfor den appell, som var rettet til byens forretningsstand, kunde ha direkte skadelige følger for selskapet i dens fremtidige virksomhet og for selskapets omdømme og renommé"*.⁶⁸ Selv om dommen i utgangspunktet omhandler styrets kompetanse til å fatte visse beslutninger, viser den at en disposisjon av ovennevnte art må anses som en forretningsmessig disposisjon til nytte for selskapet, og således ikke som en gave.

Rt 1929 s. 27 gjaldt spørsmålet om Stavanger Preserverings Co. A/S kunne kreve fradrag i inntektsskatt for et tap ved tegning av sertifikatkapital ved rekonstruksjon av en bank. Bakgrunnen for tegningen var at banken sto i fare for å gå konkurs, og et sammenbrudd ville påvirke selskapets forretninger negativt. Dette faktum gjorde at Stavanger Preserverings Co. A/S fikk medhold av Høyesterett med den begrunnelse at utlegget måtte betraktes som en omkostning for å unngå tap i egen bedrift. Høyesterett la med andre ord også her vekt på formålet med disposisjonen og de indirekte konsekvenser disposisjonen hadde for selskapet.

I Rt 1929 s. 857 var faktum langt på vei tilsvarende som i Rt 1927 s. 588. Også her var det spørsmål om styret hadde overskredet sin kompetanse. Bakgrunnen var at et forsikringsselskap hadde stilt (kontra)garanti i forbindelse med restrukturering av British American Nickel Corporation i Kristiansand. I samsvar med synspunktene fra Rt 1927 s. 588 konstaterte Høyesterett, at det forelå slike ekstraordinære forhold at disposisjonene måtte anses som en omkostning. Avgjørende for Høyesterett var de

---

⁶⁸ Det er også blitt hevdet av Augdahl s. 103 at ytelsen måtte anses som en omkostning fordi det ville skadet selskapets renommé om de ikke hadde besluttet den aktuelle disposisjonen. Tanken bak en slik påstand må være at disposisjonen også fungerer som en slags reklame/goodwill. De særskilte spørsmålene som da kan oppstå, er drøftet i punkt 3.4.3.

alvorlige skadevirkningene en konkurs hos gruveselskapet ville ha for forsikringsselskapet.

Også i nyere rettspraksis har Høyesterett drøftet betydningen av en disposisjons nytteverdi for selskapet. I Rt 2000 s. 2033 (Santech) dro Høyesterett opp grensen mellom utbytte og en alminnelig omkostning. Saken gjaldt et krav på honorar for finansiell rådgivning til et aksjeselskap som endte med at selskapets aksjer ble solgt til ny eier. Det nye styret i selskapet nektet å betale ut honoraret til rådgiverne, og begrunnet det med at det ville være en urettmessig utdeling av utbytte. Høyesterett kom derimot til at utbytteregulene ikke kunne anvendes på kravet. Høyesterett uttalte at *"utbyttesynspunktet må forbeholdes de tilfeller der rådgivningen må sees på som en klar særfordel for de selgende aksjeeiere"*. Og *"det sentrale formålet var det mer langsiktige å videreføre selskapsinteressene"*.

Dommen viser at selskapets motiv bak disposisjonen vil være svært relevant, og så lenge selskapet foretar en disposisjon ut i fra hva som er til det beste for selskapet, vil tungtveiende grunner tale for at ytelsen må ses på som en omkostning. Tilsvarende må dommen kunne anvendes analogisk på grensedragningen mellom gaver og omkostninger. Når det langsiktige målet med disposisjonen er selskapsinteressene, vil en disposisjon vanskelig kunne fremstå som en gave.⁶⁹

I Rt 1922 s. 272 vedrørende majoritetsaksjonærenes adgang til å gi gaver, ble disposisjonen fra A/S Freia Chokoladefabrik ansett som en gavedisposisjon. Bakgrunnen for klassifiseringen ble ikke eksplisitt drøftet i dommen. Ut fra dommen kan det likevel fastslås at disposisjonen var antatt å gi selskapet en betydelig nytteverdi, både fordi selskapet kunne ha nytte av forskningen og på grunn av disposisjonens reklameverdi. At disposisjonen likevel ble karakterisert som en gave og ikke som en omkostning, må komme av at majoritetsaksjonærene selv *primært* oppfattet disposisjonen som et uttrykk for glede og takknemlighet over gode resultater.

---

⁶⁹ Selskapsinteressen forstås her som motsatt av den enkelte aksjonærs interesse.

Også i strafferetten kan disposisjonens nytte for selskapet være avgjørende for valg av regelsett. I RG 2003 s. 1071 var problemstillingen om en disposisjon var foretatt i selskapets interesse eller i daglig leders personlige egeninteresse. Forutsatt at disposisjonen var foretatt i selskapets interesse, kunne daglig leder ikke dømmes for utroskap.⁷⁰ Domstolen kom etter en konkret vurdering til at smøring av potensielle kunder var en handling i selskapets interesse som tjente selskapets formål. Selv om tiltalte for så vidt hadde brutt andre regelsett i forbindelse med sin opptreden, kunne han således ikke dømmes for utroskap mot selskapet.

Samlet viser dommene at det er to hovedmomenter som er avgjørende for om en disposisjon fra selskapet skal anses å være foretatt til nytte for selskapet. For det første legger Høyesterett vekt på hvordan disposisjonen objektivt fremstår utad. I samtlige dommer mente Høyesterett at giverbedriftene over tid var tjent med at de aktuelle disposisjonene ble besluttet. Disposisjonene var direkte eller indirekte til nytte for å fremme selskapets formål og således foretatt i selskapets interesse. Med selskapets formål menes her både selskapets overordnede profittmaksimeringsformål, samt de ulike vedtektsbestemte formål som angir hva virksomheten driver med.⁷¹ Når en disposisjon fremstår som besluttet ut fra hensynet til selskapets interesse, i motsetning til tredjemanns særinteresse, mister dermed også disposisjonen sitt gavepreg.⁷² For det andre viser dommene at Høyesterett også ser ut til å legge vekt på selskapenes subjektive (hoved)motiv med disposisjonen. Dette tyder på at selskapets egen oppfatning av disposisjonen må legges til grunn der det er tvil om disposisjonens objektive nytteverdi.

---

⁷⁰ Jf straffeloven § 275 første ledd.

⁷¹ Se også RG 1972 s. 442, der et ensidig bidrag til kampen mot norsk EF medlemskap ble ansett å være i tråd med organisasjonens formål.

⁷² Aarum s. 388.

3.3.3 Særskilt om sponning

3.3.3.1 Problemet

Det er særlig når et selskap bedriver ulike former for markedsføring (sponning) at grensen mellom hva som må regnes som en gave kontra en omkostning der selskapet oppnår goodwill, kan være problematisk. Drøftelsen i det følgende vil søke å dra opp noen retningslinjer for hvordan sponning forholder seg til gaveregelen. "Goodwill" brukes i denne drøftelsen som et samlebegrep på den nytte selskapet har i å skape seg et godt renommé, og herunder den velvilje som selskapet/selskapets produkter får ved hjelp av selskapsdisposisjonen.

Begrepet sponning/sponsorvirksomhet kan dekke en rekke ulike forhold fra betaling for ren reklame, utprøving av utstyr, til tilskudd uten motytelser.⁷³ Alminnelig reklame som avisannonse etc. må normalt anses som en omkostning, idet disposisjonen fra selskapets side er forretningsmessig motivert og nytteverdien er antatt å være i samsvar med det annonsen koster, sammenlign imidlertid punkt 3.3.3.3 nedenfor.⁷⁴ Motsatt kan det ved typisk ensidige disposisjoner som kjøp av kunst til det offentlige rom, være vanskelig å angi selskapets hovedmotiv med disposisjonen. Objektivt sett er det også i disse tilfellene vanskelig å bedømme i hvilken grad disposisjonen har nytteverdi for selskapet. Samtidig er situasjonen slik i dagens samfunn at selskapene ikke bare markedsfører en vare, men også en merkevare, en profil og et image.⁷⁵ Det vil si at både pleie av allmennheten og pressen kan være en svært viktig del av det å drive forretninger, selv om nytten ikke er konkret målbar ved den enkelte disposisjon.⁷⁶

I skatterettslig sammenheng oppstår det en tilsvarende problemstilling vedrørende grensen mellom utgifter til inntekts ervervelse og ensidige bidrag. I følge sktl. § 6-1 gis det fradrag for kostnader som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre

---

⁷³ Aarum s. 383 jf Gjems-Onstad i NOU 1988: 17 s. 372. Oppgaven legger til grunn et videre sponsingsbegrep enn Woxholth s. 3, som ser ut til å definere sponning som gjensidig bebyrdende avtaler.

⁷⁴ Se f.eks. Andenæs, Konkurs s. 188 og tilsvarende i Schans Christensen s. 519.

⁷⁵ Gjems-Onstad s. 324 og Schans Christensen s. 519.

⁷⁶ Tilsvarende Aarum s. 382 om at det ikke kan oppstilles noe krav om at fordelene for selskapet kan tallfestes.

skattepliktig inntekt. Fradragsretten vil typisk gjelde driftsomkostninger som er pådratt i den inntektsskapende prosess slik som lønninger, kontorutgifter og reklameutgifter.⁷⁷ Motsatt vil ensidige disposisjoner som gaver ikke utløse noe fradragsrett fordi de vanligvis ikke bidrar til å sikre skattepliktig inntekt.⁷⁸ Formuleringen av det skatterettslige problemet viser at skatteloven langt på vei gir anvisning på et lignende skjønnstema som aksjeloven oppstiller mellom gave og omkostning. Det kan så stilles spørsmål om hvilken veiledning skatterettslig regler faktisk kan gi.

Det er i denne forbindelse hevdet at momentene fra skatteretten også er relevante i ovennevnte selskapsrettslige problemstilling.⁷⁹ Bl.a. antar Giertsen at argumenter fra skatteretten må tillegges betydelig vekt der løsningen er privatrettslig hensiktsmessig.⁸⁰ Et slikt standpunkt må anses å ha gode grunner for seg. Som tidligere nevnt må gavebegrepet sies å være relasjonsbestemt, se punkt 3.1 foran. Det vil si at ved tolkningen av gavebegrepets noenlunde faste kjerne, som at en gave forutsetter en frivillig formuesoverføring, kan det være hensiktsmessig å tillegge skatterettslige regler en viss vekt. Derimot må det antas at det for tolkningen av de mer perifere delene av gavebegrepet, typisk kravet om gavehensikt, vil være større grunn til å fravike de skatterettslige reglene.

Generelt sett må det uansett påpekes at hensynene bak skattereglene og selskapsrettsreglene til dels er svært ulike.⁸¹ Dermed kan det ikke utelukkes at domstolene vil trekke grensen ulikt mellom ensidige gavedisposisjoner og forretningsmessige omkostninger på de to rettsområdene. Skatterettens grensdragninger må på bakgrunn av ovennevnte likevel gi en viss veiledning i selskapsretten, men dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.⁸²

---

⁷⁷ Stoveland, Norsk Lovkommentar s. 3005 note 300.

⁷⁸ Gjems-Onstad s. 327. Denne regelen følger også ifølge Gjems-Onstad forutsetningsvis av sktl. § 6-42.

⁷⁹ Aarum s. 384.

⁸⁰ Giertsen, Generasjonsskifte s. 58. Tilsvarende Zimmer s. 65.

⁸¹ Se drøftelsen i punkt 2 foran, som viser at hensynet til aksjonærene og kreditorene er fremtredende i aksjeretten. Hensynene som søkes ivaretatt på skatterettens område er sammensatte, men de må normalt ses i sammenheng med skattereglenes fiskale formål, jf Zimmer s. 32.

⁸² Giertsen s. 58.

I det følgende vil jeg ta for meg tre momenter fra skatteretten som synes å være relevante i grensdragningen mellom omkostninger og gaver der nytteverdien er indirekte og delvis vanskelig målbar. Disse momentene vil særlig kunne få betydning der selskapets subjektive hensikt er delt, eller der selskapets subjektive hensikt ikke synes å harmonere med hvordan disposisjonen fremstår utad.

3.3.3.2 Objektiv hensiktsmessighet

I Rt 1956 s. 1188 og Rt 1965 s. 954 har Høyesterett trukket opp noen grenser for hva som skal til for at en disposisjon skal anses som en omkostning pådratt til inntekts ervervelse selv om nytteverdien ikke direkte kommer til uttrykk.

Rt 1956 s. 1188 gjaldt spørsmålet om utgifter til visse tekstannonser, som overveiende inneholdt kritikk av den rådende økonomiske politikk, kunne fratrekkes i selskapets inntekt i henhold til da gjeldende byskattelov § 38. Høyesterett uttalte at selv om selskapets formål med kampanjen var å fremme selskapets økonomiske interesser, kunne fradragsretten ikke utelukkende avgjøres på subjektivt grunnlag. Det måtte komme noe mer til. *"Annonnene må etter sitt innhold og utstyr, plassering og sammenheng med andre i serien og lignende også utad fremtre som reklame for firmaets spesielle forretningsvirksomhet."* Dommen tyder på at det ikke er nok at et selskap tror at formålet selskapet sponser er "verdt prisen". Det må også objektivt sett fremstå som et hensiktsmessig markedsføringstiltak i forhold til vederlaget.⁸³ Er det et stort sprik mellom disposisjonen og den nytte som selskapet oppnår, vil selskapet ikke få fradrag for utgiftene. Dommen støtter også opp under konklusjonen i punkt 3.3.2 foran, der det ble fastslått at det må legges en objektiv norm til grunn for vurderingen av nytteverdien for selskapet.

I Rt 1965 s. 954 følger Høyesterett opp uttalelsene fra den første dommen. Saken gjaldt retten til fradrag for underskudd som oppsto i forbindelse med oppføring av bygget "Hvalfangstens hus". Også her la domstolen vekt på selskapets forretningsmessige motiv, samt at de aktuelle disposisjonene *objektivt* fremsto som egnet til å fremme

---

⁸³ Gjems-Onstad i NOU 1988:17 s. 372.

selskapets formål.⁸⁴ Domstolen kom til at selskapet ved å medvirke til bygget hadde styrket sin posisjon og økt sin konkurranseevne. Og selv om det ikke kunne påvises noen direkte sammenheng mellom utgiftene og senere innkomne inntekter, mente Høyesterett at underskuddet var fradragsberettiget.

Rt 1981 s. 256 gjelder litt andre forhold, fordi det fra statens side ikke var prosedert på et alternativt motiv til det forretningsmessige.⁸⁵ Dommen illustrerer likevel at Høyesterett mener at *"det bare i unntakstilfelle (kan) bli tale om å nekte fradrag fordi utgiften objektivt sett ikke var formålstjenelig"*. Høyesterett ser ut til å mene at så lenge selskapet har forhåpninger om at avtalen skal lede til aktiviteter som vil gi selskapet fortjeneste, vil fradrag kunne gis.

Samlet viser dommene at grensen for det som må sies å være forretningsmessig relevant, må trekkes relativt romslig. Rettesnoren for om en disposisjon kan anses rimelig forretningsmessig begrunnet, blir således en vurdering ut fra "common sense" og et objektivt skjønn.⁸⁶ En slik grensedragning synes også hensiktsmessig i selskapsretten. Følgen av ovennevnte er at gavebegrepet i sponsorsammenheng likevel ser ut til å kunne trekkes relativt snevert. Selv om Høyesterett tar utgangspunkt i en objektiv norm, tyder rettspraksis på at der selskapet selv mener de får nytte av disposisjonen, vil domstolen bare unntaksvis kalle disposisjonen en gave fordi den ikke er formålstjenlig. I denne vurderingen bør omkostningsbegrepet uansett fastlegges slik, at selskapet med rimelighet kan innrette seg på forretningsmessig vanlig måte i det miljøet de opererer i.⁸⁷ Det vil si at også kutymemessige betraktninger kan tas med i vurderingen av om disposisjonen er til nytte for selskapet.⁸⁸

---

⁸⁴ Rt 1965 s. 954 s. 956.

⁸⁵ Gjems-Onstad i NOU 1988:17 s. 372.

⁸⁶ Gjems-Onstad i NOU 1988:17 s. 372.

⁸⁷ Aarbakke m.fl. s. 497.

⁸⁸ Aarum s. 385.

3.3.3.3 Forholdsmessighet

På skatterettens område har lovgiver avgrenset mot en viss type disposisjoner som i utgangspunktet kunne tenkes fradragsberettiget ut fra ovennevnte nytte/goodwill betraktninger. Fradragsretten etter sktl. § 6-1 må derfor avgrenses mot fradragsforbudet for representasjonsutgifter i sktl. § 6-21. Bakgrunnen for avgrensingen synes å ligge i at disposisjonene kan ligne på private utgifter, samt at de kan fremstå som ikke helt nødvendige for foretaket.⁸⁹

Representasjonsutgifter er i skattelovens forarbeider definert som *"utgifter som en bedrift påtar seg for å få sluttet forretninger eller for å knytte eller bevare forretningsforbindelser. Det dreier seg således om utgifter som bedriften har overfor personer som ikke er knyttet som medarbeidere til bedriften"*.⁹⁰ Slike utgifter kan f.eks. være utgifter til bespisning av forretningsforbindelser, representasjonsbygg og gaver til forretningsforbindelser.⁹¹ På denne bakgrunn synes ikke denne særlige grensedragningen i skatteretten å kunne overføres i sin helhet til selskapsretten område. F.eks. må pleie av forretningsforbindelser normalt anses som en forretningsmessig omkostning i selskapsretten ut fra de ovennevnte nyttebetraktningene i punkt 3.3.2.⁹² På den andre siden har skattemyndighetene kommet med uttalelser i forbindelse med sktl. § 6-21 vedrørende sponsing, som må antas å kunne ha en viss relevans også for den selskapsrettslige forståelsen av begrepet.

Sktl. § 6-21 innebærer at en bedrift ikke kan kreve fradrag for disposisjoner uten motytelser eller klar markedsføringsverdi med den begrunnelse alene at de ensidige disposisjoner styrker bedriftens renommé over tid.⁹³ Riksskattestyret har i denne forbindelse uttalt at:

---

⁸⁹ Gjems-Onstad s. 322.

⁹⁰ Ot.prp. nr. 20 (1973-1974) s. 2.

⁹¹ Stoveland, Norsk lovkommentar s. 3009 note 340. Se for øvrig Gjems-Onstad s. 323 flg for en drøftelse av hva som omfattes av representasjonsbegrepet.

⁹² Se også tilsvarende Aarum s. 382.

⁹³ Gjems-Onstad i NOU 1988: 17 s. 372.

*"Når det gjelder reklame, skal anføres at penger eller kostprisen for gjenstand som gis til lotterier, ikke kan fradras. Det anførte gjelder også utgifter til annonser i blader som utgis av foreninger, hvis det betales vesentlig mer enn en naturlig annonsepris skulle betinge. Det samme gjelder også andre former for reklame hvis vederlaget ikke kan antas fastsatt på forretningsmessig grunnlag."*⁹⁴

Ligningsmyndighetene oppstiller således et vilkår om at det må foreligge en viss forholdsmessighet mellom disposisjon og motytelse for at fradragsrett skal innrømmes. Skattedirektoratet har senere presisert at utgiftene må stå i *"rimelig forhold til den reklameverdi som oppnås"*.⁹⁵ Om ytelsene fremstår som vesentlig ubalanserte, er det med andre ord ikke nok at disposisjonen fremstår som mer eller mindre hensiktsmessig.

Ligningsmyndighetenes krav til forholdsmessighet synes å være i samsvar med det som alminnelig settes som vilkår i det tradisjonelle gavebegrepet, se punkt 3.2.1 foran. Som nevnt må det nok åpnes for en viss skjønnsmargin, men når selskapet oppnår goodwill av en viss størrelse, vil det være vanskelig å kategorisere disposisjonen som en gave.

3.3.3.4 Betydningen av hvem disposisjonen retter seg mot

En konsekvens av at det ikke er nok å påvise at en disposisjon styrker selskapets renommé over tid, er at skattemyndighetene ser ut til å legge vekt på hvem selskapets disposisjoner retter seg mot.⁹⁶ Dette momentet kan også ses som en side av vurderingen om disposisjonen fremstår som objektiv hensiktsmessig.

Et eksempel er at ligningsmyndighetene karakteriserer nesten alle former for disposisjoner som retter seg mot pressen, som ikke-fradragsberettigede utgifter.⁹⁷

---

⁹⁴ Riksskattestyrets rundskriv nr. 520/avd. 1 av 1. april 1974 og tilsvarende i Skattedirektoratets forskrift av 22. nov. 1999 nr. 1160 § 6-21-5 (2).

⁹⁵ Sk. nr. 19/1978, Utv. 1978 s. 394.

⁹⁶ Tilsvarende i dansk rett, se Lego Andersen s. 710 og lignende i svensk rett, se Nerep s. 72.

⁹⁷ Lignings-ABC 2002 s. 862. Gjems-Onstad s. 325 påpeker at denne praksisen sannsynligvis ikke håndheves i særlig grad. Videre ser Gjems-Onstad ut til å mene at regelen er uheldig ut fra et skattemessig ståsted. Poenget kan derimot ha betydning i selskapsretten, og det blir derfor drøftet.

Tilsvarende konklusjon kom også Drammen byrett til i Utv 1994 s. 744, der spørsmålet var om Toyota Norge AS skulle få fradrag for utgifter til pressemøter, pressekonferanser og presseturer. Domstolen uttalte at *"markedsføring må, for å være fradragsberettiget, rette seg mer direkte mot markedet som i dette tilfellet ugjøres av bilkjøperne"*. Direkte overført til aksjeretten, skulle dette tilsi at ensidige disposisjoner retten mot pressen, måtte anses som gaver.

Dette fremstår ikke som noen fornuftig løsning i selskapsretten. Som nevnt vil momentene fra skatteretten bare være veiledende i forhold til aksjelovens gavebegrep. Disposisjoner som retter seg mot pressen, er normalt begrunnet i et ønske om publisitet rundt firmaet. Selskapet har dermed ingen gavehensikt og disposisjonene fremstår heller ikke utad som en gave. Slike disposisjoner fremstår derimot som egnet til å fremme selskapets formål, selv om det i slike tilfeller vil være usikkert i hvilken grad selskapet faktisk har nytte av disposisjonene. Som nevnt i punkt 2.1 foran, er gaveregelen i utgangspunktet et inngrep i selskapets alminnelige disposisjonsfrihet. Dette taler også mot å gi gavebegrepet et for vidt omfang i tvilstilfellene.⁹⁸ Samlet tyder dette på at disposisjoner som et selskap foretar seg ovenfor pressen, vil oppfylle de krav til målrettethet og egnethet som gjør at slike disposisjoner som hovedregel må anses som forretningsmotiverte omkostninger.

Uttalelsene fra Utv. 1994 s. 744 tyder uansett på at disposisjoner som er rettet direkte mot potensielle kunder, må anses som fradragsberettiget. Tilsvarende må slike disposisjoner normalt regnes som forretningsmessige omkostninger på selskapsrettens område, siden disposisjonene må antas å være til nytte for selskapet.

Problemstillingen blir dernest hvordan disposisjoner som retter seg mot allmennheten må bedømmes. I dansk rett hevder Lego Andersen at for disposisjoner som får et preg av alminnelig velgjørenhet, kan ikke goodwillbetraktninger i seg selv begrunne fradragsrett.⁹⁹ For at slike disposisjoner skal kunne regnes som fradragsberettigede, må selskapet oppnå en reklameeffekt ved annonsering rundt disposisjonen, typisk gjennom

---

⁹⁸ Se tilsvarende tankegang i Rt 1995 s. 1026, gjengitt i punkt 3.4.

⁹⁹ Lego Andersen s. 711.

presseomtale. En reklamevirkning i form av en presseomtale som er svært indirekte og av sekundær betydning, tilfredsstillende i følge Lego Andersen ikke kravet. Dansk rett synes her å være i samsvar med ovennevnte norske ligningspraksis som krever en viss forholdsmessighet mellom disposisjonen og reklameeffekten før gaven blir godkjent som en omkostning.

At det oppstilles visse krav til disposisjoner som kommer allmennheten til gode, synes hensiktsmessig også i selskapsretten. For det første vil en disposisjon som kommer offentligheten til gode uten de store markedsføringstiltak, i mange tilfeller objektivt fremstå som en gave. Selskapets nytteverdi vil typisk være forholdsvis liten siden "ingen" potensielle kunder vil vite om at gaven er gitt. På den andre siden kan det tenkes tilfeller der selskapet har indirekte nytte av en disposisjon til allmennheten, selv om disposisjonen ikke får noen publisitet av betydning. Dette kan f.eks. være tilfelle om selskapet driver med salg og utleie av eiendommer for så å donere statuer og fontener til offentlige torg. I slike tilfeller vil verdien av eiendommene kunne øke i takt med en forskjønnet by. Når selskapet på denne måten får indirekte nytte av disposisjonen, må man igjen falle tilbake på en samlet skjønnsmessig vurdering av selskapets formål og om disposisjonen fremstår som objektivt hensiktsmessig.

3.3.4 Når må ytelsene være forholdsmessige?

Aksjeloven sier ingenting om *når* ytelsene må være forholdsmessige for at det kan sies å foreligge en forretningsmessig omkostning. Det er hovedsakelig to ulike tidspunkter som kan tenkes lagt til grunn. For det første kan det være ytelsenes verdi på beslutningstidspunktet som skal være avgjørende. Det andre alternativet er at det er ytelsenes verdi på oppfyllestidspunktet som må legges til grunn.

I konkurssammenheng blir verdien av et selskaps disposisjoner ofte tatt opp til vurdering i forbindelse med spørsmålet om disposisjonen kan omstøtes. Det er i denne forbindelse sikker rett at det er disposisjonens verdi på oppfyllestidspunktet som normalt må legges til grunn når disposisjonen skal karakteriseres.¹⁰⁰ Standpunktet må

---

¹⁰⁰ Huser s. 137.

ses i sammenheng med at dekningslovens regler søker å beskytte selskapskreditorene mot tapping av selskapets midler før konkurs.

Gaveregelen i selskapsretten tar også hensyn til kreditorinteressene, både gjennom utbyttebegrensningen og at det må tas hensyn til selskapets (økonomiske)stilling, jf asl. § 8-6 (1). I selskapsretten er den tradisjonelle oppfatningen at kravene etter asl. § 8-1 må være oppfylt på beslutningstidspunktet, og i alminnelighet ikke på fullbyrdelsestidspunktet.¹⁰¹ Dette vil gjelde såfremt ikke selskapet er blitt insolvent på oppfyllesestidspunktet slik at de ovennevnte hensyn bak dekningsloven igjen vil gjøre seg gjeldende.¹⁰² Denne oppfatningen må ses i sammenheng med at både asl. § 8-1 (4) og kravet om forsvarlig egenkapital i asl. § 3-4 oppstiller krav om en aktsom handlemåte fra selskapet overfor kreditorene.¹⁰³ Tilsvarende er det på skatterettens område antatt at når verdiforholdet mellom to ytelser skal fastsettes i forbindelse med sktl. § 10-11 om skatteplikt for utbytte, er det verdiforholdet på transaksjonstidspunktet som skal legges til grunn.¹⁰⁴ Det vil med andre ord si at det også her skal legges vekt på verdiforholdet på beslutningstidspunktet.

At verdiforholdet mellom to ytelser i selskapsretten bør bli fastlagt på et annet tidspunkt enn i konkursretten, kan begrunnes med de ulike hensynene bak reglene. I asl. § 8-6 er det ikke bare hensynet til kreditorene som gjør at det er viktig å klassifisere disposisjonen som en omkostning eller en gave. Det er like mye av hensyn til (minoritets)aksjonærene, siden klassifiseringen har betydning for hvordan gaven må besluttet. I selskapsrettslig sammenheng vil derfor spørsmålet om lovligheten av en disposisjon være avhengig av omstendighetene da disposisjonen ble besluttet.

Det vil dessuten være lite praktisk og skape usikkerhet for tredjemann, om et selskapsorgan som har besluttet en disposisjon på lovlig måte, senere skulle risikere at disposisjonen ble stemplet som ulovlig av minoritetsaksjonærene, f.eks. fordi verdien på

---

¹⁰¹ Andenæs s. 346.

¹⁰² Se f.eks. Rt 1988 s. 1327.

¹⁰³ Tilsvarende Aarbakke m.fl. s. 481.

¹⁰⁴ Aarbakke m.fl. s. 165, se dessuten påfølgende punkt om skatteloven § 10-11.

motytelsen sank slik at disposisjonen fikk trekk av en ikke-tiltenkt gave.¹⁰⁵ På denne bakgrunn synes det derfor rimelig at disposisjonene må være forholdsmessige på beslutningstidspunktet for at de skal kunne karakteriseres som forretningsmessige omkostninger.

3.3.5 Særskilt om gratiale o.l.

I noen tilfeller beslutter selskapet ensidige disposisjoner, som på grunn av sin art mister karakteren av å være en gave. Dette vil f.eks. være tilfelle der disposisjonen ytes som et tradisjonelt eller ventet tillegg til det avtalte vederlag, slik tilfellet vil være for julegratiale og bonuser som gis til samtlige ansatte.¹⁰⁶ Også sosiale fordeler for de ansatte som firmahytter, utflukter og lignende blir regnet som forretningsmessige disposisjoner siden de er forutsatt å bedre arbeidsmiljøet, og således knytte de ansatte nærmere selskapet.¹⁰⁷

Tilsvarende er det alminnelig antatt at "fallskjermer", sluttpakker og pensjoner også faller utenfor gavebegrepet, da de anses å være forretningsmessig motiverte både med tanke på at de henger sammen med lønnen til den ansatte, samt at selskapet kan ha et ønske om at en fratredelse skal skje så smertefritt som mulig.¹⁰⁸ Her kan det selvsagt tenkes tilfeller der noen bonuser og sluttpakker (og lønn generelt) blir så store at de grenser mot gaver. Problemstillingen i disse tilfellene er å fastslå hvor stor differansen må være før det kan sies å foreligge en gave. Dette vil særlig kunne by på problemer siden lønn og lignende i utgangspunktet fastsettes svært skjønnsmessig fra selskap til selskap. I skatteretten har en tilsvarende problemstilling oppstått i forbindelse med skattplikt for utbytte, jf sktl. § 10-11. Spørsmålet herunder er hva som må regnes som en "vederlagsfri" overføring. I denne forbindelse har rettspraksis og ligningspraksis slått fast at det må foreligge et "klart misforhold" mellom ytelsene, før det kan sies å foreligge en utdeling.¹⁰⁹ Et tilsvarende strengt krav blir vanligvis ikke ansett å foreligge

---

¹⁰⁵ Kan f.eks. tenkes der et selskap sponser et fotballag og det ikke møter opp publikum på kampene.

¹⁰⁶ Skåre/Knudsen s. 317.

¹⁰⁷ Ot.prp. nr. 61 (1980-1981) s. 8, Andenæs s. 345, Schans Christensen s. 520.

¹⁰⁸ Schans Christensen s. 519.

¹⁰⁹ Aarbakke m.fl. s. 164, se også Gjems-Onstad s. 537.

i selskapsretten, men generelt må det kunne sies at i tilfeller der verdien av den ene ytelsen typisk vil være usikker, som ved lønn etc., vil det være større grunn til å kreve et visst avvik før disposisjonen kan karakteriseres som en gave.¹¹⁰ Grensetilfellene må uansett vurderes tilsvarende som for grensedragningen mellom gaver og omkostninger generelt. Det vil si at det må legges avgjørende vekt på selskapets formål og hvordan disposisjonen objektivt fremstår. Eventuelle urettmessigheter med tanke på disposisjonenes størrelse m.m. må også vurderes opp mot generalklausulen i asl. § 5-21.

Avslutningsvis vil også disposisjoner som søker å oppfylle en moralsk eller sosial forpliktelse, anses å falle utenfor gavebegrepet.¹¹¹ Med det mener jeg ytelser til etterlatte etter ansatte ved arbeidsulykker, betaling av foreldet gjeld, bytte til et dyrere renovasjonssystem fordi det er mer miljøvennlig, etc. For at en disposisjon kan sies å være en oppfyllelse av en moralsk eller sosial forpliktelse og derfor ingen gave, skal det mer til enn at disposisjonen tilgodeser et formål som er "godt". Disposisjonen bør objektivt sett komme selskapet direkte eller indirekte til gode (tilsvarende som for alminnelige omkostninger), samt ha en viss tilknytning til selskapets virksomhet.¹¹²

3.3.6 Selskapers samfunnsmessige ansvar

Drøftelsen i punkt 3.4.2 foran viser at vurderingen av hva som kan regnes som omkostning i selskapets virksomhet, er en konkret vurdering ut fra om disposisjonen må sies å være foretatt i selskapets interesse. Uttrykket "selskapets interesse" fremstår her som et samlebegrep for de disposisjonene som har en viss nytteverdi for selskapet.

Det har i juridisk litteratur pågått en debatt vedrørende hva som må sies å ligge i begrepet "selskapets interesse".¹¹³ Betydningen av begrepet antas å være avgjørende for

---

¹¹⁰ Aarbakke m.fl. s. 164 og tilsvarende Nerep s. 72.

¹¹¹ Aarum s. 386 og tilsvarende i konkursretten se Andenæs, Konkurs s. 228 og Huser s. 142.

¹¹² Se bl.a. Rt 1931 s. 160 der disposisjonen både ble antatt å være oppfyllelse av en forpliktelse, samt et ledd i selskapets virksomhet.

¹¹³ Se f.eks. Aarbakke m.fl. s. 401, Aarum s. 365, Schans Christensen s. 187 flg., Dübeck, TfR 1989 s. 305, Smith s. 43, Werlauff, Selskabsmasken s. 72.

hvilke hensyn det kan legges vekt på ved forvaltningen av et aksjeselskap.¹¹⁴ Utgangspunktet for debatten er at når en disposisjon er i selskapets interesse, signaliserer det først og fremst at disposisjonen er foretatt i henhold til aksjonærenes interesse i å få avkastinger for sine investeringer.¹¹⁵ Det vil si at selskapsinteressen ivaretas best mulig gjennom disposisjoner som øker selskapets kapital.¹¹⁶ En slik forståelse av selskapsinteressen henger sammen med det som normalt er antatt å være formålet med et aksjeselskap, se punkt 1.1. og 2.2 foran. Forarbeidene til aksjeloven 1976 åpner likevel for at hensynet til økonomisk vinning kan modifiseres, og at aksjeselskapene må fremme sine interesser innenfor gjeldende lovgivning og under hensyntagen til de sosiale forpliktelsene de har for de ansatte og lokalsamfunnet.¹¹⁷

Det er særlig spørsmålet om hvor langt et selskap kan gå i å prioritere hensynet til samfunnet fremfor aksjonærenes interesser som har skapt mest usikkerhet. Litteraturen vedrørende temaet synes overveldende.¹¹⁸ Det er i denne forbindelse hevdet, at i den grad det aksepteres at et selskap har et slikt samfunnsmessig ansvar (corporate social responsibility, forkortet CSR), vil dette påvirke vurderingen av hva som kan regnes som omkostninger i selskapets virksomhet.¹¹⁹ På denne måten får også selskapers eventuelle CSR betydning for selve gavebegrepet, samt adgangen til å yte gaver ut fra den vurderingen som må foretas av gavens formål.¹²⁰

I norsk rett påpekte Høyesterett allerede i Rt 1922 s. 272 at et aksjeselskap ikke kan ses løsrevet fra det samfunnet det opererer i. Høyesterett uttalte at

"selskapets formål skal vistnok være at drive økonomisk virksomhet; men deltagere i selskapet kan ikke ha rett til å forstaa dette saaledes, at selskapet skal isolere sig fra det

---

¹¹⁴ Se f.eks. Smith s. 43.

¹¹⁵ M. Aarbakke m.fl. s. 401.

¹¹⁶ Aarum s. 364.

¹¹⁷ Innstillingen 1970 s. 123 og Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 17.

¹¹⁸ Se f.eks. Smith s. 45, Aarum s. 365, Dübeck, TfR 1989 s.305 flg., Werlauff, Selskabsmasken s. 72 og Schans Christensen s. 187 flg.

¹¹⁹ Aarbakke m.fl. s. 497.

¹²⁰ Aarbakke m.fl. s. 497.

samfund, hvori det virker, indskrænke sig overfor dette samfund til kun at gjøre, hva det retslig er nødt til, naar selskapets økonomi er bedst tjent dermed. En samfundsopfatning som efterhaanden er blit almindelig, finder det i stigende grad naturlig og riktig, at bedriftselskaper i rimelig utstrekning efter forhold og omstændigheter yder frivillige bidrag til almene formaal".¹²¹

Selv om de siterte uttalelsene knytter seg til rekkevidden av generalforsamlingens kompetanse, er det blitt hevdet at dommen må kunne tas til inntekt for at aksjeselskaper må sies å ha en viss grad av samfunnsmessig ansvar.¹²² Og tilsvarende kan det i norsk næringsliv i dag se ut som om selskapene har akseptert denne løsningen.¹²³ Selv om selskapene ikke har en rettslig plikt til å ta et slikt samfunnsmessig ansvar, må en anta at de har en rett til ta slike hensyn i forvaltningen av selskapets midler, uavhengig av gavereglene. Dette vil da også langt på vei være i samsvar med dommene som er nevnt i punkt 3.3.2 foran. Drøftelsen viste at selskapene i vurderingen av hva som kan anses å være til nytte for dem over tid, kan ta hensyn til bedriftens plass i samfunnet sett i en større sammenheng.

Uavhengig av hvordan Rt 1922 s. 272 tolkes, synes spørsmålet om hvorvidt et selskap kan foreta samfunnsnyttige disposisjoner som nødvendigvis ikke er økonomisk optimale sett fra eiernes synsvinkel, å være omdiskutert. Det vil sprengte oppgavens rammer å ta standpunkt i denne debatten, og spørsmålet om klassifisering av disposisjoner til nytte for samfunnet/allmennheten må derfor løses etter retningslinjene som er skissert i punkt 3.3 foran. Hovedvekten må med andre ord legges på om disposisjonen som er foretatt i samfunnets interesse, kan sies å være indirekte eller direkte til nytte også for selskapet. Av ovennevnte rettspraksis og juridisk litteratur synes det i alle fall klart at problemstillingen ikke begrenser aksjeselskapenes mulighet til å beslutte disposisjoner som kommer samfunnsmessige eller allmenne formål til gode. Betydningen av at gaven faktisk kommer et slikt formål til gode diskuteres i punkt 4.3.3 nedenfor.

---

¹²¹ Rt 1922 s. 272 (s. 273).

¹²² Smith s. 58 og tildels Aarum s. 372.

¹²³ Jon Vea, internasjonal direktør i NHO, Bistandsaktuelt nr. 7/2003, og tilsvarende i NHOs hefte "Bedriftenes samfunnsansvar".

3.4 Grensene mot utbytte

Grensedragningen mellom utbytte og gaver er aktuell i de tilfeller der selskapet har foretatt en disposisjon som har kommet en eller flere aksjonærer til gode. Lovens utbyttebegrep fremgår av asl. § 3-6 annet ledd. Bestemmelsen sier at

" Utdeling fra selskapet kan bare skje etter reglene om utbytte, kapitalnedsetting, fusjon eller fisjon av selskaper, og tilbakebetaling etter oppløsning.

Som utdeling regnes enhver overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer aksjeeieren til gode. Verdien skal beregnes etter virkelig verdi på dagen for overføringen."

Ordlyden tyder på at *alle* ensidige overføringer av verdier til aksjonærene må ses på som en form for utdeling slik at ett av regelsettene i asl. § 3-6 første ledd må følges. Siden utbyttereglene i asl. § 8-1 gjelder tilsvarende for gaver, er grensedragningen mellom gaver og utbytte hovedsakelig av betydning i forbindelse med kompetansereglene.

Uttrykket "utdeling" omfatter isolert sett også utdeling til tredjemann og utdeling til aksjonær selv om utdelingen ikke har noen sammenheng med aksjonærforholdet.¹²⁴ Problemstillingen i det følgende vil således være om det kan tenkes disposisjoner fra selskapet til aksjonærene som etter omstendighetene likevel må betraktes som gaver og ikke som utbytte. Den sentrale rettskilde på området er Rt 1995 s. 1026 (Sandakergården).

I Rt 1995 s. 1026 oppstod det en tvist vedrørende disposisjoner som var blitt truffet av styret i forretningsgården Sandakergården AS. Generalforsamlingen til forretningsgården hadde skilt ut selve klesforretningen til et eget aksjeselskap. Disposisjonene til styret gikk i korthet ut på å gi denne forretningen en 99-årig leiekontrakt til svært gunstig leie. Det oppsto så en tvist vedrørende denne leiekontrakten. Leietiden ble nedsatt med hjemmel i aksjeloven 1976 § 8-15 jf § 8-14

---

¹²⁴ Andenæs s. 329.

(asl. 1997 § 6-28 og § 6-33). Det interessante i denne sammenhengen er det Høyesterett uttalte i domspremissene vedrørende klassifiseringen av disposisjonene:

"For at det skal være et utbytte etter § 12-4, må det foreligge "utbetaling på aksjer". I dette ligger at det må være en sammenheng mellom aksjebesittelsen og ytelsen. En slik sammenheng mangler her."

Høyesterett tok ikke endelig stilling til om disposisjonene kunne anses som en gave. Men ut fra dommen ser det ut som det må trekkes et skille mellom de disposisjoner som henger sammen med aksjebesittelsen, og de disposisjoner som er foretatt uavhengig av at mottakeren eier aksjer i selskapet. Det kan dermed tenkes at visse ytelser til aksjonærene må anses som gaver, såfremt ytelsen ikke har karakter av utbetaling på aksjer, jf asl. 3-6 annet ledd.¹²⁵

Også i svensk juridisk teori er det reist spørsmål om et aksjeselskap har adgang til å gi gaver til aksjonærene sine eller om alle slike gaver må anses som utbytte. Andersson ser ut til å mene at det prinsipielt ikke er noe i veien for at et selskap kan gi en gave til en av sine aksjonærer.¹²⁶ F.eks. bør ikke Redd Barna og Kreftforeningen være avskåret fra å få gaver som ellers kunne vært gitt, bare fordi de eier aksjer i selskapet som gir gaven.¹²⁷ Når en slik situasjon oppstår, må avgrensingen mot utbytte fastlegges på bakgrunn av selskapets formål med disposisjonen. Andersson hevder at så lenge vilkårene for at generalforsamlingen kan gi en gave er oppfylt, er det i alminnelighet ingenting som tyder på at disposisjonen bør bedømmes som utdeling av utbytte. Først når en større gave blir gitt til en aksjonær uten at gaven har et allmennyttig formål, synes Andersson at disposisjonen ligner på et maskert utbytte.¹²⁸

På denne bakgrunn ser det ut til at når disposisjonen tyder på at selskapet har ønsket å gi en fordel til en aksjonær, nettopp fordi han eier aksjer, må disposisjonen sies å være

---

¹²⁵ Aarbakke m.fl. s. 496. Tilsynelatende annerledes i Andenæs s. 345, se drøftelsen nedenfor.

¹²⁶ Andersson s. 386.

¹²⁷ Lignende Werlauff s. 447.

¹²⁸ Andersson s. 387.

utdeling av utbytte. Derimot tyder rettspraksis og juridisk teori på at disposisjoner som er foretatt til nytte for aksjonæren uavhengig av at han eier aksjer, men f.eks. fordi aksjonæren representerer et allmenntilgode formål, må godtas som gaver.

Det fremheves videre i Rt 1995 s. 1026, at der det foreligger misforhold mellom selskapets og aksjonæren ytelse, må det stilles strenge krav til sannsynliggjøringen av at det ikke er sammenheng mellom aksjebesittelsen og selskapets ytelse.¹²⁹ Dette kravet er ment å sikre minoritetsaksjonærene mot at majoritetsaksjonærene skaffer seg særrettigheter på mindretallets bekostning.

Høyesterett synes likevel å mene at en skal være varsom med å gi gavebestemmelsen et for vidt virkeområde og grensetilfellene bør heller bedømmes etter misbruksreglene i aksjeloven. Uttalelsen kan tenkes forankret i et ønske om å ikke uthule de forholdsmessig strenge reglene for utdeling av utbytte.¹³⁰ Skulle gavebestemmelsen få for vidt anvendelsesområde, kan det føre til en økt fare for brudd på likebehandlingsprinsippet, samtidig som gaver gitt av styret/generalforsamlingen med alminnelig flertall, ikke er underlagt like strenge materielle vilkår som utbyttereglene. Misbruksreglene vil dessuten kunne fange opp de tilfeller der disposisjonen for så vidt fremstår som en lovlig gavedisposisjon, men der det i alle tilfeller foreligger en forskjellsbehandling av aksjonærene.

Rt 1995 s. 1026 tar derimot ikke stilling til om gaverregelen kan komme til anvendelse selv om ytelsen (gaven) *har* sammenheng med aksjebesittelsen. Andenæs ser ut til å mene at når det foreligger særskilte omstendigheter, f.eks. om det blir gitt en leilighetsgave for å påskjønne en trofast aksjonær gjennom mange år, må en se på ytelsen som en gave til tross for at den er gitt i en viss sammenheng med aksjebesittelsen.¹³¹ I slike tilfeller mener Andenæs at det ikke "virker naturlig" å

---

¹²⁹ Aarbakke m.fl. s. 166 og fulgt opp i RG 1997 s. 795.

¹³⁰ Om vilkårene for utdeling av utbytte, se Andenæs s. 335 flg.

¹³¹ Andenæs s. 346. Tilsvarende i Andersson s. 387, men Andersson tar forbehold for de tilfellene der det ser ut som om formålet med leilighetsgaven fra selskapet er å berike aksjonæren.

karakterisere en slik gavedisposisjon som et utbytte.¹³² Resonnementet kan nok til dels synes rimelig. Samtidig kan det hevdes at en "trofast" aksjonær får det han skal ha gjennom utbyttet eller verdistigning på aksjene. Der det likevel kan tenkes naturlig å karakterisere disposisjonen som en gave, må det i så tilfelle stilles strenge krav til selskapets formål med gaven siden en slik disposisjon vil fremstå med alle kjennetegnene på en utdeling. En klar gavehensikt fra selskapet vil da være det eneste som skiller en slik gave fra utdeling av utbytte.

3.5 Avgrensning mot konsernbidrag

I asl. § 8-5 er det oppstilt en bestemmelse vedrørende konsernbidrag, som teknisk sett kunne tenkes å omfattes av gavereglene. Med konsernbidrag menes en reell formuesoverføring fra giver (selskap) til mottaker (selskap) innenfor samme konsern.¹³³

Konsernbidrag er etter forutsetningen i asl. § 8-5 første ledd primært en skatterettslig ordning og fremstår således som en spesialregel for de tilfeller der et konsernselskap vil overføre penger til et annet. Hvordan grensen skal trekkes mot andre disposisjoner selskapene i mellom, sier verken loven eller forarbeidene noe om.¹³⁴ Skattedirektoratet har derimot uttalt at ligningskontorene i alminnelighet kan legge konsernets egen betegnelse på overføringen til grunn.¹³⁵ Forarbeidene uttaler i denne forbindelse at den skatterettslige definisjonen av konsernbidrag også skal legges til grunn selskapsrettslig.¹³⁶ Avgrensningen mot gaver i asl. § 8-6 er derfor sjelden vanskelig å trekke siden det avgjørende da vil være hvordan giveren faktisk innretter seg.¹³⁷

---

¹³² Andenæs s. 345-346. Andenæs ser for øvrig ut til å mene at Aarbakke/Aarbakke s. 467 tilsynelatende er uenig i denne teorien, men etter min mening ser Aarbakke/Aarbakke ikke ut til å ta eksplisitt standpunkt til akkurat denne problemstillingen. Tilsvarende i Aarbakke m.fl. s. 496.

¹³³ Ot.prp. nr. 16 (1979-1980) s. 11.

¹³⁴ Andenæs s. 494.

¹³⁵ Utv. 1980 s. 226 S.

¹³⁶ Ot.prp. nr. 16 (1979-1980) s. 10.

¹³⁷ Andenæs s. 497.

I de tilfeller der et selskap har foretatt en overføring *uten* nærmere klassifisering, må det skilles mellom disposisjoner fra datterselskap til morselskap, og fra morselskap til datterselskap. Overføringer fra datterselskap til morselskap må normalt regnes som utbytte.¹³⁸ Klassifiseringen av en disposisjon fra morselskap til datterselskap kan derimot være usikker. Utgangspunktet må sies å være at overføringen normalt vil øke verdien av morselskapets aksjer i datterselskapet, slik at det sjelden vil være aktuelt å se på overføringen som en gave.¹³⁹ Det kan imidlertid ikke være prinsipielt utelukket at konsernselskaper gir hverandre gaver, selv om dette fremstår som lite praktisk ved siden av utbytte- og konsernbidragsreglene. Det kan f.eks. tenkes at det i et konsern er både selskaper som blir drevet etter forretningsmessige prinsipper og selskaper som blir drevet etter humanitære prinsipper, og at et forretningsmessig drevet selskap vil gi et bidrag til selskapet som blir drevet etter ikke-økonomiske prinsipper. I et slikt tilfelle synes det uansett praktisk med et krav om en synbar gavehensikt, for å skille gavedisposisjonen fra utbytte og konsernbidrag. En slik overføring må dessuten falle utenfor asl. § 3-9 vedrørende konserninterne transaksjoner, da transaksjonsbegrepet må avgrenses mot gjensidige bebyrdende avtaler.¹⁴⁰

3.6 Gavebeslutningers betydning for forbudet mot selskapsfinansierte aksjeerverv

Asl. § 8-10 forbyr at selskapet yter visse former for økonomisk medvirking i forbindelse med erverv av aksjer i selskapet, erverv av aksjer eller andeler i et annet selskap i samme konsern, samt erverv av rett til å erverve aksjer i selskapet eller konsernselskap.¹⁴¹ Problemstillingen i det følgende er om en gavebeslutning etter asl. § 8-6 rammes av forbudet i asl. § 8-10.¹⁴²

---

¹³⁸ Andenæs s. 498.

¹³⁹ Andenæs s. 498.

¹⁴⁰ NOU 1996:3 s. 192.

¹⁴¹ Aarbakke m.fl s. 510. Aksjeloven § 8-10 er en videreføring av den tidligere aksjelov § 12-10 sjette ledd.

¹⁴² En tilsvarende diskusjon angående forholdet mellom utbyttefinansiert aksjeerverv og asl. § 8-10 har pågått mellom Matre, Lov og Rett 2000 s. 165 samt Lov og Rett 2001 s. 113 og Bråthen, Lov og Rett 2000 s. 387 samt Lov og Rett 2001 s. 116.

Utgangspunktet for drøftelsen er hva som kan sies å falle under begrepet "stille midler til rådighet" i asl. § 8-10. Ut fra en språklig tolkning av lovteksten ser det ut til at gaver gitt fra selskapet kan falle under forbudet i asl. § 8-10 selv om de er lovlige i henhold til asl. § 8-6.¹⁴³

I forarbeidene har Justisdepartementet hevdet at uttrykket i § 12-10 sjette ledd må ses på som en rettslig standard.¹⁴⁴ Uttalelsen signaliserer at lovteksten ikke er avgjørende, og at rettsanvendere skal ha vid adgang til å tolke uttrykket i lys av formålet med forbudet.¹⁴⁵ Matre hevder tilsvarende at det er "*åpenbart at forbudet mot å "stille midler til rådighet" ikke kan ramme alle tilfelle som omfattes av ordlyden*".¹⁴⁶ Forarbeidene fremhever videre at formålet er "*å verne om selskapskapitalen og minoritetsaksjeeieres og kreditorenes interesser*".¹⁴⁷ Disse hensynene er også ivaretatt i asl. § 8-6 (3), se drøftelsen i punkt 2.2 -2.3. Gaver gitt i forbindelse med erverv av aksjer i selskapet, synes normalt å måtte besluttes av en enstemmig generalforsamling.¹⁴⁸ En mulig konklusjon kan derfor være at gaver som er gitt i samsvar med asl. § 8-6 (3), må antas å falle utenfor forbudet i asl. § 8-10 da de bakenforliggende hensyn allerede er ivaretatt. Asl. § 8-10 "stille midler til rådighet" kan dermed i disse tilfellene tolkes innskrenkende.

Problemstillingen blir så om asl. § 8-10 må tolkes innskrenkende også for de tilfeller der gaveutdelingen etter asl. § 8-6 er ulovlig. En gaveutdeling kan typisk være ulovlig fordi utbyttebegrensingen er overtrådt. I et slikt tilfelle vil kreditorhensynet bak asl. § 8-10 normalt ikke være ivaretatt. Den viktigste forutsetningen for å tolke asl. § 8-10 innskrenkende, at hensynene bak bestemmelsen allerede er ivaretatt, er således borte.¹⁴⁹

---

¹⁴³ Tilsvarende NOU 1992:29 s. 180.

¹⁴⁴ Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) s. 66.

¹⁴⁵ Giertsen s. 150.

¹⁴⁶ Matre, Norsk Lovkommentar s. 2755 note 1131.

¹⁴⁷ Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) s. 66.

¹⁴⁸ Utdypet i Giertsen s. 162.

¹⁴⁹ Giertsen s. 159 hevder herunder at det må ses bort i fra bagatellmessige overtredelser, idet det er selve overtredelsen av hensynene bak asl. § 8-10 som eventuelt må tilsi at gavedisposisjonen bør rammes.

Vedrørende spørsmålet om rekkevidden av asl. § 8-10 utaler forarbeidene, at selskapet vil kunne foreta legale utdelinger av selskapets midler i form av utbytte m.v.¹⁵⁰ Slike utdelinger forutsettes dermed å ikke bli rammet av asl. § 8-10. Dette må også kunne sies å måtte gjelde for legale gaveutdelinger. Tolkningen av "stille midler til rådighet" må etter dette begrenses til de gavetilfeller hvor selskapets interesser ikke er tilstrekkelig ivaretatt.¹⁵¹ En urettmessig ytt gave, vil derfor i gitte tilfeller kunne komme i strid med forbudet i asl. § 8-10 med påfølgende konsekvenser.

4 Kompetansen til å gi gaver

4.1 Hovedregel - samtykke fra samtlige aksjonærer

Utgangspunktet er at samtlige aksjonærer må være enige for at det skal kunne gis en gave, jf asl. § 8-6 tredje ledd. Det vil si at alle aksjonærene i selskapet, uavhengig om de møter på generalforsamlingen eller ikke, må gi sitt samtykke til at selskapet kan gi en gave. Hensynene bak denne regelen er gjort rede for i punkt 2.1-2.3 foran.

En forutsetning for at generalforsamlingen skal kunne stemme over gavespørsmålet er at innkallingsreglene i asl. § 5-8 til § 5-10 er fulgt. Asl. § 5-10 (3) fastsetter et krav om nærmere angivelse av de saker generalforsamlingen skal behandle. Hensynet bak et slikt krav er at mottakerne av innkallingen skal få informasjon om hvilke saker som skal behandles.¹⁵² Slik får aksjonærene mulighet til å forberede seg på hvilke saker de må ta standpunkt til og incitament til å møte opp, eller gi fullmakt, når saker de særlig brenner for skal stemmes over.¹⁵³ For å kunne avgi stemme på generalforsamlingen, må aksjonæren normalt være innført som aksjonær i aksjeeierboken, jf asl. § 4-2. I en del

---

¹⁵⁰ NOU 1996:3 s. 150.

¹⁵¹ Tilsvarende Matre, Norsk Lovkommentar s. 2755 note 1131.

¹⁵² Aarbakke s. 297 flg.

¹⁵³ Innkallingsreglene i asl. § 5-10 (3) vil særlig få betydning der generalforsamlingen kan beslutte gaver med alminnelig flertall. Innkallingsreglene skal da forhindre at aksjonærene overrumples ved at generalforsamlingen har avgjort saker som ikke har vært bekjentgjort, se Bråthen, Selskapsrett s. 90.

avhendelsessituasjoner kan det oppstå tvil om hvem som har stemmerettigheten til en aksje, men dette må løses etter vanlige regler.¹⁵⁴

Loven krever ikke at en beslutning om å gi en gave alltid må fattes på møte i generalforsamlingen. Asl. § 5-7 åpner for at aksjeselskap med færre enn 20 aksjonærer kan avholde generalforsamling uten møte. Alle slags saker kan i så fall besluttes i generalforsamling uten møte. Det eneste asl. § 5-7 krever er at styret må finne en skriftlig saksbehandling forsvarlig. En gavebeslutning som må treffes ved enstemmig tilslutning fra alle aksjonærer, kan f.eks. treffes via et rundskriv der alle aksjonærene må signere før beslutningen om å gi en gave anses gyldig.¹⁵⁵ I denne forbindelse kan det oppstå spørsmål om hvordan et slikt vedtak skal forberedes.¹⁵⁶ Etter asl. § 5-7 (2) skal styret utarbeide et begrunnet forslag til beslutning. Asl. § 5-7 (3) gir lovens regler om møte i generalforsamling tilsvarende anvendelse så langt de passer. Det må derfor antas at også aksjonærene i kraft av sin alminnelige forslagsrett etter asl. § 5-11, kan ta initiativ til at selskapet skal gi en gave uavhengig av hvordan generalforsamlingen avvikles.

4.2 Utbyttebegrensningen

Asl. § 8-3 (3) oppstiller også et økonomisk vilkår for hvor mye som kan besluttes utdelt som gave. Bestemmelsen må som nevnt antas å være preseptorisk, og den fungerer således som en absolutt grense for hva som kan utdeles av et aksjeselskap som gave. Forarbeidene uttaler at gaver som hovedregel bare kan gis fra selskapet i den utstrekning selskapet har fri egenkapital, det vil si egenkapital som overskrider den bundne.¹⁵⁷ Herunder er det antatt at det også ligger et krav om at utdelingen må ha grunnlag i godkjent årsregnskap fra siste regnskapsår.¹⁵⁸ Som nevnt i punkt 3.3.4 foran, må kravene i asl. § 8-1 være oppfylt på beslutningstidspunktet.

---

¹⁵⁴ Se f.eks. Andenæs s. 122 flg. og Aarum, NTS nr. 3/2003 s. 357.

¹⁵⁵ NOU 1996:3 s. 130 forutsetter at stemmene må avgis skriftlig.

¹⁵⁶ Se Andenæs s. 217.

¹⁵⁷ NOU 1996:3 s. 39, jf Ot.pr. nr. 36 (1993-1994) s. 45.

¹⁵⁸ Andenæs s. 346.

En ytterligere begrensning i utdelingsadgangen ligger i at utbyttereglerne i asl. § 8-1 ikke bare er gjort gjeldende for gaver, men også for adgangen til å yte konsernbidrag, for visse kreditter og sikkerhetsstillelser og erverv av egne aksjer, jf asl. § 8-5, § 8-7 og § 9-3. I henhold til asl. § 8-5 annet ledd og asl. § 3-9 tredje ledd kan summen av utbytte og konsernbidrag i et enkelt år ikke overstige grensen for hva som kan utdeles etter asl. § 8-1. Selv om aksjeloven ikke har en tilsvarende bestemmelse for asl. § 8-6 og § 8-1, er det naturlig å også her innfortolke et krav om at disposisjonene (gave, utbytte, etc.) i sum må ligge innenfor rammene av asl. § 8-1.¹⁵⁹ Er det allerede utdelt utbytte, vil dermed adgangen til å gi gaver utover asl. § 8-6 (1) og (2) minske tilsvarende.

4.3 Generalforsamlingens kompetanse til å gi gaver

4.3.1 Innledning

Asl. § 8-6 første ledd fastslår at generalforsamlingen, på visse uttømmende vilkår, har adgang til å gi mindre gaver.¹⁶⁰ Slike gaver kan være leilighetsgaver, og dessuten gaver til allmennyttige eller lignende formål som må anses rimelige ut fra gavens formål, selskapets økonomiske stilling og omstendighetene for øvrig.

Gaven kan besluttes av generalforsamlingen med alminnelig flertall, jf § 8-6 første ledd jf § 5-17 første ledd. Denne kompetansen er særskilt lagt til generalforsamlingen og kan således ikke delegeres.¹⁶¹ Asl. § 8-6 første ledd er uttømmende i den forstand at det kun er i de angitte tilfeller det kan gis gaver med alminnelig flertall.¹⁶²

Asl. § 8-6 (1) bygger på en forutsetning om at en gave som etter sitt formål og størrelse ligger innenfor bestemmelsens ramme, ikke kan være i strid med den alminnelige økonomiske målsetting for selskapet. Det vil si at lovgiver mener at når vilkårene i asl. § 8-6 (1) er oppfylt, må hensynene som begrunner bestemmelsen veie tyngre enn

---

¹⁵⁹ Aarbakke m.fl. s. 481.

¹⁶⁰ Se for øvrig punkt 4.1 foran, da de formelle generalforsamlingsreglene gjelder også når stemmekravet endrer seg.

¹⁶¹ Andenæs s. 347.

¹⁶² NOU 1996:3 s. 149 jf Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 191.

selskapets økonomiske målsetting. Tilsvarende kan heller ikke en disposisjon som oppfyller vilkårene i asl. § 8-6 (1) være i strid med vedtektsbestemmelser som betegner arten av selskapets virksomhet, f.eks. "industri" og "handel".¹⁶³ Skulle selskapet likevel komme i en situasjon der f.eks. vedtektene eksplisitt forbyr å gi gaver til bestemte formål, må det kreves flertall som for vedtektsendringer for å gi gaven, det vil si normalt to tredjedels flertall, jf asl. § 5-18 første ledd. Også innkallingsreglene som gjelder for vedtektsendringer må i så fall følges.

Forarbeidene til aksjeloven fra 1976 presiserer i alle tilfelle at ordlyden i bestemmelsen er meget fleksibel og at den gir atskillig spillerom for skjønn.¹⁶⁴ Jeg vil i det følgende ta for meg de ulike vilkårene for at generalforsamlingen skal kunne gi en gave med alminnelig flertall.

4.3.2 Leilighetsgaver

Asl. § 8-6 (1) fastslår at generalforsamlingen kan beslutte å gi leilighetsgaver.

Aksjeloven definerer imidlertid ikke begrepet "leilighetsgave". Den videre drøftelsen vil søke å fastlegge hva som ligger i dette begrepet.

Ifølge forarbeidene må leilighetsgaver forstås som gaver som gis i forbindelse med spesielle begivenheter eller spesielle anledninger.¹⁶⁵ Typiske eksempler er personlige gaver som gis til ansatte som fyller år, gifter seg eller slutter i selskapets tjeneste. Dette vil også kunne være tilsvarende når mottakeren er en forening, et annet selskap eller privatpersoner. Andre eksempler kan være gaver gitt i forbindelse med jul, jubileer, dåp, begravelser, m.m.¹⁶⁶

I juridisk teori er "leilighetsgave" forsøkt definert i ulike kontekster.¹⁶⁷ Uttrykket "leilighetsgave" går igjen på flere ulike fagområder, men fellestrekket er at når noe kan

---

¹⁶³ Skåre/Knudsen s. 318.

¹⁶⁴ Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 191.

¹⁶⁵ Ot.prp. nr. 61 (1980-1981) s. 8.

¹⁶⁶ Se tilsvarende i Andenæs s. 347.

¹⁶⁷ Lego Andersen s. 357 flg.

defineres som en "leilighetsgave", vil "leilighetsgaven" være unntatt fra de (gave)regler som i utgangspunktet er hovedregler. Asl. § 8-6 (1) bygger nettopp på et slikt system siden en gave som er definert som en leilighetsgave, faller under mindre strenge kompetanseregler enn hovedregelen om enstemmighet ved gavebeslutninger.¹⁶⁸ Fordi systematikken der begrepet blir brukt synes å være lik, taler gode grunner for at bruken av uttrykket på andre juridiske områder også må kunne brukes retningsgivende på aksjerettens område.¹⁶⁹

Rettspraksis rundt begrepet "leilighetsgave" synes svært begrenset. Høyesterett har likevel minst en gang tatt eksplisitt standpunkt til begrepet i en skattesak i Rt 1952 s. 1055.¹⁷⁰ I saken stod en person tiltalt for å ha oppgitt uriktige opplysninger ved formuesregistreringen i 1945. Tiltalte hadde gitt to gaver på henholdsvis ca. kr. 15 000 og kr. 30 000 til barna sine. Høyesterett slo fast at gavebeløpene som var gitt, var relativt høye i forhold til giverens formue som han selv oppga til å være ca. kr. 69 000. På denne bakgrunn mente Høyesterett at ingen av gavene kunne karakteriseres som leilighetsgaver. Domstolen foretok altså en konkret, skjønnsmessig vurdering av giverens stilling før den konkluderte med at tilfellet falt under det alminnelige gavebegrepet.

I dekl. § 5-2 femte ledd er "leilighetsgaver" unntatt omstøtelsesregelen. Leilighetsgaver blir i denne forbindelse ansett som gaver gitt i henhold til alminnelig skikk og bruk, samt gaver der giveren har en moralsk eller sosial plikt til å gi dem på tross av sin svake økonomi.¹⁷¹ Forarbeidene bruker bryllupsgaver og lignende som eksempel.¹⁷² Dekl. § 5-2 oppstiller vider et vilkår om at gaven må være av "rimelig omfang" hensett til forholdene på gavetidspunktet. Uttrykket er ment å oppstille et krav om en skjønnsmessig vurdering, der givers økonomiske stilling vil veie tungt.¹⁷³ Så langt synes begrepsbruken på konkursrettens område å være i samsvar med ovennevnte

---

¹⁶⁸ Se også arveavgiftsloven § 4 om gaver som er unntatt beskatning.

¹⁶⁹ Tilsvarende hos Lego Andersen s. 357 flg.

¹⁷⁰ Se også Rt 1949 s. 455.

¹⁷¹ Andenæs, Konkurs s. 231.

¹⁷² NOU 1972:20 s. 286.

¹⁷³ Drøftet i Huser s. 170-174 og Andenæs, Konkurs s. 231.

rettspraksis og selskapsrettslig teori.¹⁷⁴ I RG 2002 s. 1447 godtok retten en understøttelse til konkursdebitors sønn på kr 300 000. Det ble lagt vesentlig vekt på at forarbeidene åpner for at leilighetsgavebegrepet i konkurs omfatter hjelp til barnas utdanning og livsopphold.¹⁷⁵ Dommen ble avsagt under dissens. Mindretallet påpekte at summer av en slik størrelse er i strid både med dekningslovens ord og formål. Dommen synes i alle tilfelle å måtte tillegges liten vekt i tolkningen av aksjelovens leilighetsgavebegrep, idet de spesielle forhold vedrørende understøttelse av barn som retten la vekt på, ikke gjør seg gjeldende på selskapsrettens område.¹⁷⁶

Krav til giverens økonomi ved vurdering av gaven, finner en også i el. § 50. Selv om el. § 50 gjør unntak for såkalte "vanlige" gaver, og ikke "leilighetsgaver", tyder definisjonen av "vanlige" gaver på at det langt på vei er de samme gavene som rammes.¹⁷⁷ For at en gave skal anses "vanlig", må den bl.a. ikke stå i misforhold til giverens kår. Det er vanlig at det foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle der det særlig blir lagt vekt på giverens inntekts- og formuesforhold på gavetidspunktet.¹⁷⁸

En slik relativitet som vist ovenfor angående givers økonomiske stilling, må etter min mening også innfortolkes i asl. § 8-6. Ordlyden i asl. § 8-6 (1) gir anvisning på at det må tas hensyn til selskapets stilling, og de beste grunner taler for at det må gjelde både når generalforsamlingen skal beslutte å gi leilighetsgaver, og når generalforsamlingen eventuelt beslutter å gi gaver til allmennyttige eller liknende formål.¹⁷⁹ Det vil si at hos selskap som har et solid overskudd, vil generalforsamlingen kunne gi større leilighetsgaver enn hos et selskap som står i en dårligere økonomisk stilling. Som Rt 1952 s. 1055 viste, må leilighetsgavens størrelse vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

---

¹⁷⁴ Se også tilsvarende i Lego Andersen s. 359 vedrørende det generelle leilighetsgavebegrepet.

¹⁷⁵ NOU 1972:20 s. 286.

¹⁷⁶ Tilsvarende i Huser s. 173, som hevder at tilknytningsforholdet mellom giver og mottaker får betydning i konkurs.

¹⁷⁷ Strøm Bull s. 102.

¹⁷⁸ Strøm Bull s. 102.

¹⁷⁹ Se påfølgende punkt.

Samlet sett tyder ovennevnte på at en lovlig leilighetsgave i asl. § 8-6 også må bære preg av at selskapet er forpliktet til å yte den, i og med at de typisk blir gitt i forbindelse med særskilte omstendigheter. I familieretten kreves det normalt ikke noen spesiell ytre anledning for at gaven skal anses som vanlig.¹⁸⁰ Det er likevel antatt at i tvilstilfeller kan de ytre omstendigheter i forbindelse med gaven spille inn. At de ytre omstendigheter normalt ikke er avgjørende i familieretten, må ses i sammenheng med de bånd som lovgiver i utgangspunktet går ut fra eksisterer mellom ektefeller. Tanken er at ektefeller kan ønske å gi hverandre gaver utover de store anledninger. Slike "myke verdier" har som nevnt ikke tilsvarende plass i selskapsretten. Formålet med et aksjeselskap taler, sammen med forarbeidene og juridisk litteratur, derimot tungt for at et aksjeselskap kun kan gi leilighetsgaver når ytre omstendigheter tilsier at de bør gjøre det.

Grensene for hva en generalforsamling kan gi som "leilighetsgave" må derfor fastsettes i hvert enkelt tilfelle ut fra om det foreligger ytre omstendigheter som gjør det naturlig å gi en gave, samt selskapets økonomiske stilling.

4.3.3 Hva er et allmennyttig eller lignende forhold?

4.3.3.1 Generelt

Foruten at generalforsamlingen har kompetanse til å gi leilighetsgaver, kan generalforsamlingen alternativt beslutte å gi gaver til "allmennyttige eller lignende forhold". Heller ikke uttrykket "allmennyttige forhold" har et entydig juridisk innhold. Når loven endatil henviser til "allmennyttig eller *lignende* forhold", viser lovgiver at uttrykket "allmennyttig" ikke bare har vage grenser, men også at forhold som egentlig faller utenfor "allmennyttig" i visse tilfeller må tas med. Drøftelsen må her ses i sammenheng med punkt 3.4.7 foran om selskapers samfunnsmessige ansvar. Uavhengig av hvor langt selskapers samfunnsmessig ansvar kan strekkes, vil jeg i denne sammenheng vise hva som faktisk må anses å falle under uttrykket.

---

¹⁸⁰ Strøm Bull s. 102.

Det er antatt at gaver til allmennyttige formål både kan være gaver til religiøse, kulturelle, vitenskapelige samt andre formål.¹⁸¹ Det kan være bidrag til forskning eller tiltak som kommer allmennheten til gode enten direkte eller gjennom en donasjon til det offentlige. Det kan også være hjelpetiltak eller støtte til ulike innsamlingsaksjoner, som kommer befolkningen i inn- eller utland til gode. Det har i denne forbindelse ingen betydning at selskapets bidrag drukner i mengden.¹⁸² At et formål fremstår som ikke-økonomisk kan likevel ikke sies å være tilstrekkelig til at en virksomhet er allmennyttig.¹⁸³ Uttrykket allmennyttig formål synes i denne sammenheng først og fremst å stå i motsetning til gaver som tilgodeser flertallets private særinteresser.¹⁸⁴ Tilsvarende vil urimelig store vederlag til ledelsen falle utenfor hva som kan sies å være "allmennyttig formål".¹⁸⁵

Den grunnleggende dommen om majoritetsaksjonærenes adgang til å gi gaver er den tidligere nevnte Rt 1922 s. 272. Høyesterett så her ut til å være enig med majoritetsaksjonærene i at et forskningsfond måtte karakteriseres som et allmennyttig formål. Domstolen påpekte dessuten at bedømmelsen av om gaven tjener selskapets interesser eller om den søker å fremme et allmennyttig formål, normalt må ligge hos generalforsamlingen innenfor et forsvarlig skjønn. I denne sammenhengen kan det stilles spørsmål om dette også må anses for å være gjeldende rett i dag.

I Rt 2003 s. 335 klagde minoritetsaksjonærene på selskapets beslutning om å utdele utbytte, jf asl. § 4-1. Minoritetsaksjonærene fikk medhold i at selskapet måtte utdele høyere utbytte, på tross av at selskapet anførte at domstolen ikke hadde kompetanse til å overprøve selskapets forretningsmessige vurderinger når selskapet utelukkende hadde vektlagt saklig begrunnede hensyn og legitime interesser. Høyesteretts kjæremålsutvalg understreket at domstolen normalt bør være forsiktige med å sette sitt skjønn over det forretningsmessige skjønn og den bransjekunnskap som ligger til grunn for en

---

¹⁸¹ Aarbakke m.fl. s. 499.

¹⁸² Werlauff, UfR B 1982 s. 205.

¹⁸³ Matre i Norsk Lovkommentar s. 2832 note 1142.

¹⁸⁴ Andenæs s. 347.

¹⁸⁵ Werlauff, UfR B 1982 s. 205, samt drøftelsen i punkt 3.4.5 foran om urimelig store bonuser.

virksomhets finansielle eller operative mål. Likevel ble selskapet pålagt å utdele et høyere utbytte. Bråthen har stilt spørsmål vedrørende forholdet mellom avgjørelsen og de tidligere Rt 1999 s. 1682 og Rt 1999 s. 330.¹⁸⁶ Spørsmålet synes velbegrunnet. I Rt 1999 s. 1682 uttalte Høyesterett at domstolen må utvise tilbakeholdenhet ved domstolskontroll av selskapsstrategiske vurderinger i spørsmål om hvem som skal eie aksjer i et selskap. Og videre i Rt 1999 s. 330, at skjønnet ved disponeringen av årets overskudd bare i ekstreme tilfeller kan ses som misbruk av innflytelse i forhold til en minoritet som har stemt mot. Samlet tyder dommene på at Høyesterett ikke har en konsekvent holdning til problemstillingen. De ovennevnte avgjørelser synes å sprike i hver sin retning, og signaliserer dermed at Høyesterett ikke ser ut til å ha bestemt seg for hvor langt de vil gå i å overprøve et selskaps forretningsmessige vurderinger.

Grensen for generalforsamlingens forsvarlige skjønn synes etter dette uklar. Utgangspunktet må uansett være at generalforsamlingen har en romslig kompetanse til å beslutte hvilke formål de vil tilgodese. Sett i betraktning av nyere rettspraksis, kan det likevel tenkes at domstolen i visse tilfeller føler seg kompetent til å gripe inn på tross av at generalforsamlingen i utgangspunktet ikke har vektlagt uriktige hensyn eller gått utover forsvarlig skjønn.

4.3.3.2 Særskilt om bidrag til politiske partier

Bidrag til politiske partier må normalt anses som en gave i asl. § 8-6 forstand.¹⁸⁷ Det har derimot pågått en debatt om bidrag til politiske partier kan sies å falle under "allmenntilgode eller lignende" formål og således besluttes med simpelt flertall av generalforsamlingen.¹⁸⁸ At en enstemmig generalsamling kan gi gaver til politiske partier er utvilsomt.¹⁸⁹

---

¹⁸⁶ Bråthen, NTS nr. 3/2003 s. 276-277.

¹⁸⁷ Andenæs s. 349.

¹⁸⁸ Andenæs s. 348 flg., Skåre/Knudsen s. 319, Marthinussen/Aarbakke s. 458. Se også Ot.prp. nr. 61 (1980-1981). Tilsvarende i de andre nordiske landene, se Schans Christensen s. 520, Gomard s. 263 og Lindskog s. 123.

¹⁸⁹ Skåre/Knudsen s. 319 og Ot.prp. nr. 61 (1980-1981) s. 2.

Utgangspunktet er at ordlyden i asl. § 8-6 ikke utelukker at det kan gis bidrag til politiske partier. Forarbeidene til bestemmelsen tar heller ikke standpunkt til problemstillingen.¹⁹⁰ Justisdepartementet har derimot ved en senere anledning påpekt at spørsmålet synes tvilsomt.¹⁹¹ Som nevnt i punktet ovenfor, utelukker "allmenntilgitt" først og fremst at det kan gis gaver som fremmer flertallets private særinteresser. Etter min mening er det vanskelig å se en gave til et politisk parti som en gave som fremmer slike særinteresser. Særlig vil dette være tilfelle om partiets virksomhet kan sies å være til nytte for selskapets interesser.¹⁹² I følge Andenæs synes dessuten selskapspraksis å tale for at majoritetsaksjonærene kan yte bidrag til politiske partier.¹⁹³ Samlet tyder dette på, at det ikke kan oppstilles noe generelt forbud mot at flertallet kan gi gaver til politiske partier.¹⁹⁴ Adgangen til å gi gaver til politiske partier må dermed fastsettes på samme måte som gaver til allmenntilgitt formål ellers.

4.3.4 Gaven må fremstå som "rimelig"

4.3.4.1 Innledning

Generalforsamlingens kompetanse er avhengig av at gaven ytes til bestemte formål, se punkt 4.3.1 til 4.3.3 foran, samt at gaven fremstår som rimelig. Ved rimelighetsvurderingen skal det legges vekt på gavens formål, selskapets stilling og omstendighetene for øvrig. Forarbeidene til asl. § 8-6 (1) oppsummerer bestemmelsen med at gyldigheten av majoritetens gavebeslutning, må avgjøres på bakgrunn av en skjønnsmessig helhetsvurdering.¹⁹⁵

---

¹⁹⁰ Jf Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 191.

¹⁹¹ Ot.prp. nr. 61 (1980-1981) s. 2.

¹⁹² Tilsvarende Augdahl s. 106 som fremhever at det kan "gå politikk" i alle slags saker.

¹⁹³ Andenæs s. 349.

¹⁹⁴ Tilsvarende Andenæs s. 350.

¹⁹⁵ Se Innstillingen 1970 s. 174, samt Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 191 der det blir påpekt at ordlyden i bestemmelsen er svært fleksibel og skjønnsmessig.

4.3.4.2 Betydningen av hvilket formål disposisjonen retter seg mot

Det har vært hevdet i juridisk teori at gaver som er gitt til et formål det er meget nærliggende å støtte, kan være større enn når den blir gitt til et mer fjerntliggende tiltak.¹⁹⁶ At et formål er nærliggende kan både bety fysisk nærliggende i forhold til hvor selskapet er lokalisert, og faktisk nærliggende med tanke på om gaveformålet har en naturlig forbindelse til selskapsinteressen.¹⁹⁷

Problemstillingen er også drøftet i svensk juridisk teori. Der synes det som om teoretikerne har gått langt i å kreve en viss nærhet mellom det allmenntilgode formål og selskapet.¹⁹⁸ Lindskog bruker som eksempel en situasjon der gaven går til et sykehusprosjekt i et utviklingsland. Han mener at selv om en slik gave må anses allmenntilgode, så ligger gaven for langt i fra de typiske eierinteressene i et *"lite och lokalt svensk aktiebolag"* til at rimelighetskravet kan synes oppfylt. Lindskog synes å mene at de typiske eierinteressene forutsetter at en gave er til en viss nytte for selskapet, og når gaven ikke er til en viss nytte typisk fordi den er gitt i et lokalsamfunn langt borte, vil det ikke fremstå som rimelig å gi gaven.¹⁹⁹

Etter min mening er dette å trekke poenget for langt. I tråd med rettspraksis, norsk juridisk litteratur og reelle hensyn synes det rimelig at generalforsamlingen kan gi *større* gaver i de tilfeller der formålet har en viss nærhet til selskapets virksomhet. Derimot er det ingenting som tyder på at når majoritetsaksjonærene ønsker å gi en gave til et allmenntilgode formål som ikke kan sies å være til nytte for selskapet, så skal det i seg selv gjøre at gaven fremstår som urimelig. Her som ellers, må gavebeslutningen tas på bakgrunn av en helhetsvurdering.

Ettersom det er en forutsetning for generalforsamlingens kompetanse at gaven må gis til en viss type formål, har rettspraksis innfortolket et krav om at gavedisposisjonen må

---

¹⁹⁶ Skåre/Knudsen s. 318.

¹⁹⁷ Kravet om nærhet må ses i sammenheng med gavens slektskap med alminnelige omkostninger i punkt 4.3.4.4.

¹⁹⁸ Lindskog s.124.

¹⁹⁹ Se drøftelsen om gavens nytte for selskapet i punkt 3.3.2.

besluttet og gjennomføres på en slik måte at selskapet kan føre en tilfredsstillende kontroll med hvordan gaven anvendes. Det kommer bl.a. til uttrykk i Rt 1922 s. 272 der Høyesterett uttaler at; *"gaven [er] paa best mulig maate i formaalets tjeneste, efter hva jeg maa gaa ut fra, er fyldestgjørende sikret, bl.a. under kontrol fra giverens egen side"*.²⁰⁰ I juridisk teori er det i denne forbindelse uttalt at dette også innebærer at formålet må være tilstrekkelig presisert, samt at det ikke må foreligge mistanke om at mottaker vil sette tilside det tiltenkte formålet med gaven.²⁰¹

Endelig viser Rt 1922 s. 272 at Høyesterett foretok en konkret vurdering av formålet godhet i vurderingen av om grensene for generalforsamlingens forsvarlige skjønn var overskredet. I dommen utalte Høyesterett at de *"lægger forsaavidt særlig vekt paa, at gaven ikke er farvet av noget partiliebhaberi, men tjener et formaal, om hvis godhet og vigtighet der ikke kan reises tvist"*.

Formålet godhet kan tenkes omtvistet i flere tilfeller. For det første kan det oppstå spørsmål om formålet godhet når formålet har nær tilknytning til religion, f.eks. Frelsesarmeen og foreninger til støtte for Israel. Derneft kan det også oppstå spørsmål om hvorvidt formålet er godt om en ideelle organisasjonen har nær tilknytning til politikk, som f.eks. Norsk Folkehjelps tilknytning til fagbevegelsen. Rt 1922 s. 272, sammenholdt med den nevnte rettspraksis i punkt 4.3.3, tyder på at slike tilknytninger kan tenkes å ha en viss vekt i den samlede vurderingen av om generalforsamlingen har holdt seg innen for et forsvarlig skjønn. Følgelig må det kunne tenkes at visse tilknytninger vil kunne fremstå som så urimelige ovenfor minoritetsaksjonærene, at de må besluttet med enstemmighet.

4.3.4.3 Betydningen av selskapets økonomiske stilling

Videre i rimelighetsvurderingen skal det også legges vekt på selskapets økonomiske stilling, og da særlig på forholdet mellom gaven og selskapets egenkapital.²⁰² Det vil

---

²⁰⁰ Rt 1922 s. 272 (s. 274) og tilsvarende i NJA 1962 s. 182.

²⁰¹ Lindskog s. 123.

²⁰² Aarbakke m.fl. s. 498 og Skåre/Knudsen s. 317.

med andre ord si at en gave som ville virket urimelig stor i ett selskap, kan passere gjennom generalforsamlingen med alminnelig flertall i et annet selskap, tilsvarende som for leilighetsgaver. I Rt 1922 s. 272 uttalte Høyesterett at gaven

"tiltrods for sin størrelse dog ikke, efter hva jeg kan finde, staar i misforhold til selskapets ressurser eller de økonomiske fordele, som i senere aar er tilflydt aktionærene selv av selskapets virksomhet".

Høyesterett vurderte med andre ord både selskapets økonomiske stilling når gaven ble besluttet, samt selskapet økonomi de siste årene. I dansk juridisk teori har det blitt hevdet at det kan oppstilles en meget grov tommelfingerregel der generalforsamlingens kompetanse til å gi gaver er begrenset oppad til 5 % av selskapets nettooverskudd.²⁰³ Det er ingenting i norsk rettspraksis og norsk juridisk teori som tyder på at tilsvarende grense er forsøkt trukket her. Tvert imot viser Rt 1922 s. 272 at Høyesterett etter en konkret helhetsvurdering godtok en gave fra generalforsamlingen på kr. 250 000 av et nettooverskudd på kr. 866 072, noe som skulle tilsvare at gaven utgjorde ca. 30 % av overskuddet.

Det fremgår for øvrig forutsetningsvis av asl. § 8-6 (3), at gaver i henhold til asl. § 8-6 (1) og (2) kan gis selv om selskapet ikke er i stand til å dele ut utbytte.²⁰⁴ Et selskap er dermed ikke prinsipielt avskåret fra å gi en gave, selv om det i det aktuelle året f.eks. ikke har hatt overskudd.²⁰⁵ Samtidig er selskapets økonomi ved gavebeslutningen svært sentral. Hvis gaven heller ikke bærer preg av å fremme selskapets interesse, skal det mye til før en gave gitt fra et selskap som ikke kan utdele utbytte, er lovlig.²⁰⁶

---

²⁰³ Werlauff s. 447.

²⁰⁴ Skåre/Knudsen s. 318.

²⁰⁵ Her fraviker aksjeloven og aksjeloven 1976 de tidligere aksjelovene, der gaver bare kunne gis av selskapets overskudd, jf Ot.prp. nr. 4 (1957) s. 116.

²⁰⁶ Andenæs s. 348.

4.3.4.4 Omstendighetene forøvrig

Til slutt i rimelighetsvurderingen skal "omstendighetene for øvrig" trekkes inn.

"Omstendighetene for øvrig" fungerer først og fremst som et samlebegrep for ulike momenter som anses å ha en viss relevans og vekt i helhetsvurderingen av generalforsamlingens kompetanse til å gi en gave. Et slikt moment vil f.eks. kunne være det utbytte som er besluttet utdelt til aksjonærene ved siden av gaven.²⁰⁷ Er det delt ut et stort utbytte til aksjonærene, synes det ikke urimelig i forhold til minoritetsaksjonærene å gi en gave. Motsatt vil det i et tilfelle der minoriteten er blitt tvunget til å akseptere en minimumsutdeling, eventuelt ikke noen utdeling i det hele, fremstå som mye mer urimelig å overkjøre protesterende aksjonærer. I sistnevnte situasjon er det derfor antatt at minoritetens vinningsinteresse må tillegges betydelig vekt i helhetsvurderingen.²⁰⁸

En annen omstendighet er gavens slektskap med en regulær omkostning.²⁰⁹ Gavens mer eller mindre indirekte nytte for selskapet vil dermed være et vesentlig moment i rimelighetsvurderingen.²¹⁰

I Rt 1922 s. 272 la Høyesterett avslutningsvis vekt på at gaven var naturlig begrunnet med at selskapet hadde nytt godt av krigsårenes særlige konjunkturer under for øvrig vanskelige forhold. Dommen viser at det også kan finnes særegenheter i den konkrete sak som gjør at gaven bør anses lovlig.

Tilsvarende kan "omstendighetene for øvrig" fungere som en sikkerhetsventil for de tilfellene der de øvrige vilkårene i asl. § 8-6 (1) er oppfylt, men særlige omstendigheter gjør at disposisjonen likevel bør falle utenfor gavebestemmelsen.²¹¹ Dette kan f.eks. tenkes å være tilfelle der det blir gitt en gave til en som har en slik tilknytning til en av hovedaksjonærene at det er mer naturlig å se på disposisjonen ut fra generalklausulen

---

²⁰⁷ Aarbakke m.fl. s. 498.

²⁰⁸ Tilsvarende Lindskog s. 125.

²⁰⁹ Aarbakke m.fl. s. 498, og tidligere nevnte Innstillingen 1970 s. 174 i innledningen til punkt 3.3.1.

²¹⁰ Se også Andenæs s. 347 og Welauff, Generalforsamling og beslutning, s. 109.

²¹¹ Werlauff, UfR B 1982 s. 205.

eller for de tilfeller der likhetsprinsippet mellom aksjonærene krenkes ved gavebeslutningen.²¹²

4.3.5 Oppsummering

Ovennevnte, og særlig Rt 1922 s. 275, viser at flertallet på generalforsamlingen under enhver omstendighet har en vid myndighet til å gi gaver, typisk når formålet er aktverdig, selskapets økonomi er god og forholdene ellers ikke taler imot det.²¹³ Det er i denne sammenhengen hevdet at generalforsamlingens kompetanse til å gi gaver ved flertallsvedtak går betenkelig langt.²¹⁴ Dette kan synes riktig ut fra hensynet til den enkelte aksjonær og selskapets økonomiske vinningsformål. På den andre siden er f.eks. flere ideelle organisasjoner, forskningsinstitusjoner og kommuner, mer eller mindre avhengig av private bidrag for å få realisert visse prosjekter. Etter min mening er det både fornuftig og riktig at aksjeselskaper i rimelig utstrekning må ha anledning til å yte slike bidrag på tross av protesterende minoritetsaksjonærer. Samtidig kan mangelen på rettspraksis vedrørende gavebestemmelsen tolkes som om at minoritetsaksjonærene enten har godtatt at majoriteten har en vid adgang til å gi gaver, eller at de gaver som blir gitt, tross alt ikke har vært av en slik størrelse at rettslig skritt synes økonomisk lønnsomt. Mangelen på rettspraksis kan også komme av at den enkelte aksjonær er innforstått med at gaver i mange tilfeller er en viktig del av merkevarebyggingen til selskapet. På denne bakgrunn mener jeg derfor at generalforsamlingens kompetanse til å gi gaver med alminnelig flertall, er rimelig.

4.4 Styrets kompetanse til å gi gaver

I henhold til asl. § 8-6 (2) har også styret i visse tilfeller kompetanse til å gi gaver. De materielle vilkårene for å gi gaver er de samme som gjelder for generalforsamlingens adgang til gi gaver etter asl. § 8-6 (1).²¹⁵ Drøftelsen fra punkt 4.3 kan derfor langt på vei

---

²¹² Se f.eks. den nevnte dommen i Rt 1995 s. 1026.

²¹³ Andenæs s. 348.

²¹⁴ Augdahl s. 103, og tilsvarende Andenæs s. 348.

²¹⁵ Aarbakke m.fl. s. 499.

legges til grunn. Selve styrebehandlingen må følge de alminnelige reglene vedrørende styrebehandling i asl. § 6-19, asl. § 6-24 og § 6-25.

Styrets kompetanse er likevel begrenset i forhold til generalforsamlingens kompetanse, ved at lovgiver har oppstilt et tilleggsvilkår om at gaven må ha "liten betydning" i forhold til selskapets stilling. Kompetansen til styret er derfor i alminnelighet snevrere enn den tilsvarende kompetanse for generalforsamlingen.²¹⁶ Generalforsamlingen kan også i kraft av sin overordnede stilling regulere styrets kompetanse, f.eks. beløpsmessig, formålmessig eller med klare retningslinjer.²¹⁷

Utgangspunktet for grensedragningen mellom generalforsamlingen og styrets kompetanse vil primært bero på den enkelte gaves betydning for selskapet.²¹⁸ I denne forbindelse må "*liten betydning i forhold til selskapets stilling*", først og fremst forstås som selskapets *økonomiske* stilling, tilsvarende som i asl. § 8-6 (1). Styrets kompetanse vil dermed variere fra selskap til selskap ut fra hvor god økonomi selskapet har. Samtidig er det antatt at kravet om at gaven må ha "liten betydning", er absolutt.²¹⁹ Det vil si at styret ikke har kompetanse til å gi en gave av stor verdi for selskapet selv om formålet er aldri så godt, og selv om gaven kommer selskapet indirekte til gode.

Det må kunne stilles spørsmål om "liten betydning" også må tolkes slik at styret har en begrenset kompetanse til å gi gaver der gaven kan ha stor *strategisk* betydning. Problemstillingen kan oppstå der gavens verdi er av liten betydning i forhold til selskapets økonomi, men der den symbolske verdien *utad* er så fremtredende at gaven ikke kan sies å ha "liten betydning". En slik situasjon kan f.eks. tenkes å oppstå i tilsvarende tilfeller som nevnt i 4.3.4.2, vedrørende betydningen av hvor "godt" et formål er. I denne sammenhengen vil særlig en gave til et formål som opinionen normalt har sterke eller eventuelt negative meninger om, kunne få stor betydning for selskapets stilling. Normalt vil det i grensetilfellene for styrets kompetanse måtte tas i

---

²¹⁶ Ot.prp. nr. 4 (1957) s. 117 og Aarum s. 377.

²¹⁷ Andenæs s. 347.

²¹⁸ Andenæs s. 347.

²¹⁹ Aarum s. 378.

betraktning om det er tid til å forelegge saken for generalforsamlingen.²²⁰ I de tilfeller der det kan tenkes at formålet kan være omtvistet og kanskje kontroversielt, både innad i selskapet og utad til allmennheten, vil gaven imidlertid uansett kunne få en slik betydning for selskapet at den må forelegges generalforsamlingen. I praksis vil nok styret i tvilstilfeller forelegge saken for generalforsamlingen, siden styret sjelden har et ønske om å komme på kant med generalforsamlingen. Men teoretisk sett må det kunne hevdes at styrets kompetanse vil være begrenset i slike tilfeller.

I følge forarbeidene til aksjeloven 1976 er styrets kompetanse i første rekke utformet med tanke på leilighetsgaver og mindre beløp til veldedig øyemed.²²¹ Forarbeidene utdyper ikke dette noe nærmere, men det må legges til grunn at leilighetsgavebegrepet langt på vei må ha samme innhold som i asl. § 8-6 (1), se drøftelsen i punkt 4.3.2 foran. Det er i forlengelsen av dette hevdet, at det for styrets vedkommende vil ha særskilt betydning om gaven ligger innenfor konvensjonelle forventninger til gaver fra selskapet.²²² Dette kan tyde på at et styre normalt bare kan gi gaver når ytre omstendigheter, eventuelt skikk og bruk, taler for at selskapet bør gi en gave. På denne bakgrunn ser det dermed ut som om styrets kompetanse også kan være begrenset med hensyn til *når* det kan gis en gave. Dette vil typisk innebære julegaver, bursdagsgaver, gaver til jubileer, gaver til innsamlingsaksjoner, etc. I nevnte tilfeller må det derimot være klart at styret kan beslutte gaver.

Gode grunner kan tale for at det likevel ikke bør oppstilles et for strengt krav om at gaven må være avledet av ytre omstendigheter. For det første vil gavens nytteverdi for selskapet føre til at grensen mellom gaver og omkostninger ofte glir over i hverandre. Det ville da være svært upraktisk om ikke styret skulle kunne beslutte å gi gaver utover når ytre omstendigheter krever det. I praksis skal det i slike tilfeller også mer til før styrets beslutning blir sett på som urettmessig.²²³ For det andre tyder selskapspraksis på

---

²²⁰ Andenæs s. 347.

²²¹ Innstillingen 1970 s. 174.

²²² Matre, Norsk Lovkommentar s. 2753 note 1075.

²²³ Aarum s. 378.

at det i alminnelighet er styret som gir gaver.²²⁴ Dette synes særlig å være tilfelle der selskapene som gir gaver bruker dette bevist i markedsføringssammenheng og som et ledd i oppbyggingen av selskapets image.²²⁵ Det må antas gavedisposisjonene dermed ofte blir oppfattet av selskapet selv som forretningsmessige omkostninger, uavhengig av om den enkelte gave faktisk har en nytteverdi som kan forsvare beslutningen.

Skulle spørsmålet om styret kompetanse bli satt på spissen fremfor domstolene, må det likevel legges til grunn at det er gavens objektive nytteverdi som vil være avgjørende for om disposisjonen er en gave eller omkostning. Når disposisjonen er å anse som en gave, vil det absolutte kravet til at gaven må være av "liten betydning" i forhold til selskapet, måtte veie tungt i grensedragningen mellom generalforsamlingen og styrets kompetanse. Da det også må tillegges en viss vekt hvorvidt gaven er avledet av ytre omstendigheter eller ikke, synes styrets formelle gavekompetanse å være svært begrenset. Grensedragningen mellom gaver og omkostninger vil derfor få særlig betydning for styret, siden styret motsetningsvis kan pådra selskapet betydelige forretningsmessige omkostninger som en del av forvaltningen av selskapet.²²⁶

---

²²⁴ I følge Økonomidirektør Rune Fløgstad i Selvaag Gruppen AS i telefonsamtale 21.04.04, gir selskapet en skulptur til hvert ferdigstilte boligprosjekt. Prinsippbeslutningen ble visstnok truffet av styret for mange år siden, mens håndteringen av den enkelte gave i dag skjer i administrasjonen.

²²⁵ Se f.eks. Eiendomsspar AS på www.eiendomsspar.no.

²²⁶ Tilsvarende Aarum s. 378.

5 Litteraturliste

- Aarum Kristin Normann Aarum, *Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskap*, Oslo 1994, ISBN 82-417-0390-2
- Aarum Kristin Normann Aarum, *Om tidspunktet for overgang av aksjonærens organisatoriske beføyelser knyttet til aksjer i allmennaksjeselskaper*, NTS nr. 3/2003 s. 357
- Aarbakke/Aabakke Hans Fredrik Marthinussen og Magnus Aarbakke, *Aksjeloven med kommentarer av Asle Aarbakke og Magnus Aarbakke*, 2. utgave Oslo 1996, ISBN 82-518-3446-5
- Andenæs Mads Henry Andenæs, *Aksjeselskaper & allmennaksjeselskaper*, 2. utgave Oslo 1998, ISBN 82-91064-12-1
- Andenæs, Konkurs Mads Henry Andenæs, *Konkurs*, Oslo 1999, ISBN 82-91064-15-6
- Andersen Eigil Lego Andersen, *Gavebegrebet*, København 1988, ISBN 87-12-01870-8
- Augdahl Per Augdahl, *Aksjeselskapet efter norsk rett*, 3. utgave Oslo 1959, (90PF00919)
- Bråthen Tore Bråthen, *De nye lovene om aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, Lov og Rett, nr. 9/1997 s. 515
- Bråthen Tore Bråthen, *Finansiering av aksjeerverv med aksjeutbytte*, Lov og Rett, nr. 7/2000 s. 387
- Bråthen Tore Bråthen, *Finansiering av aksjeerverv med aksjeutbytte – duplikk til Hugo P. Matre*, Lov og Rett, nr. 2/2001 s. 116

Bråthen	Tore Bråthen, <i>Selskapers kjøp og salg av egne aksjer etter norsk rett</i> , NTS nr. 2/2002
Bråthen	Tore Bråthen, <i>Ny Praksis Norge Rt 2003 s. 335</i> , NTS nr. 3/2003 s. 276-277
Bråthen, Selskapsrett	Tore Bråthen, <i>Selskapsrett</i> , Sandvika 2002, ISBN 82-592-0037-6
Bull	Kristi Strøm Bull, <i>Avtaler mellom ektefeller</i> , Oslo 1993, ISBN 82-518-3060-5
Dübeck	Dübeck, <i>Store selskaper og samfunnet</i> , TfR 1989 s. 305
Eckhoff	Torstein Eckhoff, <i>Rettskildelære</i> , 5. utgave ved Jan E. Helgesen, Oslo 2000, ISBN 82-518-3988-2
Giertsen	Johan Giertsen, <i>Selskapsfinansierte aksjeerverv</i> , Bergen 1996, ISBN 82-00-22-73-4
Giertsen, Selskapsrettslig tilbakeføring	Johan Giertsen, <i>Selskapsrettslig tilbakeføring og konkursrettslig omstøtelse. Belyst ved dansk og norsk rett</i> , Jura & Historie: Festskrift til Inger Dübeck som forsker, København 2003, ISBN 87-574-0831-9
Giertsen, Generasjonsskifte	Johan Giertsen, <i>Generasjonsskifte</i> , Bergen 1995, ISBN 82-00-22361-2
Gjems-Onstad	Ole Gjems-Onstad, <i>Norsk bedriftsskatterett</i> , 6. utgave, Oslo 2003, ISBN 82-05-30849-7
Gjems-Onstad	Ole Gjems-Onstad, NOU 1988: 17 vedlegg II, <i>Frivillige organisasjoner og skatte- og avgiftslovgivningen</i>
Gomard	Bernhard Gomard, <i>Aktieselskaber & anpartsselskaber</i> , 4. utgave København 2002, ISBN 87-574-5009-9
Huser	Kristian Huser, <i>Gjeldsforhandling & konkurs</i> , bind 3 omstøtelse, Bergen 1992, ISBN 82-991243-3-6
Hov	Jo Hov, <i>Avtaleslutning og ugyldighet</i> , Oslo 1998, ISBN 82-91060-06-1.
Krüger Andersen	Paul Krüger Andersen, <i>Om nordisk harmonisering på aktieselskabsretsområdet</i> , Ånd og Rett: festskrift til Birger

	Stuevold Lassen på 70 årsdagen, red. Magnus Aarbakke mfl., Oslo 1997, ISBN 82-00-12697-8
Lignings-ABC 2002	Lignings-ABC 2002, Skattedirektoratet
Lindskog	Stefan Lindskog, <i>Aktiebolagslagen 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation</i> , Stockholm 1994, ISBN 91-7598-641-8
Matre, Karnov	Hugo P. Matre, <i>Norsk Lovkommentar</i> , 4. utgave Oslo 2002, bind 3, ISBN 82-05-30946-9
Matre	Hugo P. Matre, <i>Utbyttefinansierte aksjeerverv</i> , Lov og Rett, nr. 3/ 2000 s. 165
Matre	Hugo P. Matre, <i>Utbyttefinansierte aksjeerverv – replikk til Tore Bråthen</i> , Lov og Rett, nr. 2/2001 s. 113
Marthinussen/Aarbakke	Hans Fredrik Marthinussen/Magnus Aarbakke, <i>Aksjeloven med kommentarer</i> , Oslo 1986, ISBN 82-03-11433-4
Nerep	Erik Nerep, <i>Aktiebolagsrättslige studier, särskilt om kapitalskyddet</i> , Stockholm 1994, ISBN 91-7598-649-3
Norheim	Jan Eivind Norheim, <i>Formuerettslig representasjon etter aksjelovgivningen</i> , nr.3/2003, s. 382
Platou	Oscar Platou ved Adolf Lindvik, <i>Om aktieselskaper kommanditselskaper paa aktier og foreninger</i> , Oslo 1933
Schans Christensen	Jan Schans Christensen, <i>Kapitalselskaber, Aktie- og anpartsselskabsret</i> , København 2003, ISBN 87-619-0545-3
Skåre	Jan Skåre, <i>Det nordiske aksjelovsamarbeidet</i> , TfR nr. 4/1998 s. 606
Skåre/Knudsen	Jan Skåre og Gudmund Knudsen, <i>Lov om aksjeselskaper med kommentarer</i> , 3. utgave Oslo 1991, ISBN 82-518-2279-3
Stoveland, Karnov	Per Helge Stoveland, <i>Norsk Lovkommentar</i> , 4. utgave Oslo 2002, bind 3, ISBN 82-05-30946-9
Jon Vea	Jon Vea, <i>Norske bedrifter er opptatt av samfunnsansvar</i> , Bistandsaktuelt nr. 7/2003.

Werlauff	Erik Werlauff, <i>Werlauff's kommenterende Aktieselskabslov</i> , 2. utgave København 2002, ISBN 87-574-0589-1
Werlauff, Selskabsmasken	Erik Werlauff, <i>Selskabsmasken</i> , København 1991, ISBN 87-12-01757-4
Werlauff, UfR 1982B	Erik Werlauff, <i>Aktieselskabers gaveydelser</i> , UfR 1982, Litterær afdeling B s. 203 flg.
Werlauff, Generalforsamling og beslutning	Erik Werlauff, <i>Generalforsamling og beslutning</i> , Herning 1983, ISBN 87-88109-54-2
Woxholt	Geir Woxholth, <i>Idrettens sponsoravtaler</i> , Oslo 1993, ISBN 82-7513-012-3
Zimmer	Fredrik Zimmer, <i>Lærebok i skatterett</i> , Oslo 2001, ISBN 82-15-00135-1
Zimmer	Fredrik Zimmer, <i>Høyesterettsdommer i skattesaker 2001-del 1</i> , Skatterett - Tidsskrift for skatt og avgift nr. 3/2002 s. 291

6 Forkortelser

Bl.a.	Blant annet
F.eks.	For eksempel
Flg.	Følgende
M.fl.	Med flere
LSR	Kendelser fra Landsskatteretten
NJA	Nytt Juridisk Arkiv
NTS	Nordisk tidsskrift for selskapsrett
Rt	Norsk Retstidende
RG	Rettens Gang
TfR	Tidsskrift for Rettsvitenskap
TfF	Tidsskrift for Forretningsjuss

UfR	Ugeskrift for Retsvæsen
Utv.	Dommer, uttalelser m.v. i skattesaker og skattespørsmål

7 Lovregister

Aksjeloven (asl.)	Lov om aksjeselskaper 13 juni 1997 nr. 44
Allmennaksjeloven (asal.)	Lov om allmennaksjeselskap 13 juni 1997 nr. 45
Arveavgiftsloven (aal.)	Lov om avgift på arv og visse gaver 19 juni 1964 nr. 14
Dekningsloven (deknl.)	Lov om fordringshavernes dekningsrett 8 juni 1984 nr. 59
Ekteskapsloven (el.)	Lov om ekteskap 4 juli 1991 nr. 47
Skatteloven (sktl.)	Lov om skatt av formue og inntekt 26 mars 1999 nr. 14
Straffeloven (strl.)	Almindelig borgerlig Straffelov 22 mai 1902 nr. 10